

Ments meg Uram...

Aki szakadatlan utak porát járja,
Fárad is, botlik is merevedő lába.
Ne a tévedéstől, ne ezer botlástól,
Ments meg engem, Uram a közöny poklától!

Virágzó meződről ne azt mondjam: tarka,
Pirosat, fehérét tisztán lássak rajta.
Engedj lázadni, vagy kacagva örülni,
De soha ne engedj vélt babéron ülni!

Álmodva elmenni kinyújtott kéz mellett,
Holnapról álmodni, ott ahol ma kellem,
Addig fontolgatni: hátha eltévedtem,
Amíg a pillanat elszáguul mellettem...

Ha szomjúság, éhség tikkasztja a lelkem,
Élő vizek Ura Te frissíts fel engem!
Ne a félelemtől, ne az aggodástól,
Ments meg engem, Uram a közöny poklától!

(Gyombolai Márton)

BULÁNYI GYÖRGY

ÉVVÉGI HÁLAADÁS '73

Jézusom! Lassan hatodik éve lesz, hogy ajándékból megírtam azt a könyvet, amelyiknek címe: „Nem fogadtunk be!”. E könyvet az ihlette, hogy olyan néppé váljunk, amely ennek a magatartásnak az ellenpontját produkálja. Nép legyünk, amely Téged befogad. Befogad el-

gondolásod szerint, befogad úgy, hogy örömet leljed bennünk, hogy kedvedet töltsd bennünk.

Tegnap este, az ősztendő utolsó közös szentmiséjére készülve, a Kékszakállú herceg várát néztem. Valahogy az első perctől kezdve, ahogy ráfüleltem Judit szenvedélyes kéréseire, azonnal jelképpé vált számomra az egész

XXIII. évfolyam 1. szám 2016. január

A Koinónia régebbi számai elérhetők:
www.faragoferenc.webnode.hu

Bulányi Gy. Évvégi hálaadás	3008
Barcza B. Az emberhalász élete	3010
KÖNYVAJÁNLÓ	3013
Dryp Kerti napló	3013
Kovács L. Bulányi az eszmeharcos	3014
Zaja P. Beszámoló...	3016
Gromon A. A talpraesett Jézus	3022
Merza J. Belletrisztika	3027
Farkas I. Új év...	3028
Dőry I. Van egy kérdésem...	3031
Bulányi Gy. Karácsony után	3033
Inczédy P. Egy csepp emberség...	3034
MESE-SAROK	3035

előttem lévő Kékszakállú-történet. Belekerültünk, Jézusunk, a Te várada. Ott vagyunk melletted, és Juditként kérünk Téged, évek, évtizedek hosszú sora óta, hogy mutasd meg nekünk a váradat. Kérjük és kapjuk Tőled a kulcsokat. Minél több kulcsot kapunk Tőled, annál több ajtó nyílik meg és annál többet látunk meg a váradból, s abból az életből, amely az Istené. Az Istenre reáfeledkező ember számára az ősztendő utolsó napja a hálaadás napja. Szamba veszi, hogy mi mindent kapott az elmúlt esztendő során. Én is szeretném most számba venni, hogy milyen kulcsot kaptam, milyen kulcsot kaptunk, milyen ajtó nyílt ki számunkra az Isten várában, és mi az, amit meglátunk az ajtó mögött.

Amikor azon gondolkodtam, hogy mi volt számomra ennek az esztendőnek a legnagyobb ajándéka, akkor této-vázás nélkül arra jutottam, hogy kegyelmedből sikerült meglátni ebben az esztendőben az Isten arcán egy olyan vonást, amelyet eddig nem láttam, kevéssé láttam. E kulcsmegkapás, ajtómegnyitás, ajándék-kapás történetéhez az is hozzátartozik, hogy szenvedésből született. Testvérünknek, testvéreinknek a szenvedéséből. A szenvedésre feleletet keresve mutattad meg nekünk azt az újabb

vonásodat, amit eddig nem ismertünk. Hozzájárult ehhez Szent Pálnak az az egyetlen helye, ahol Isten erőtlenségéről beszél. Ebből a két szálból szövődött az a nagyon nagy ajándék, amelynek eredményeképpen nem csak azt tudom mondani, hogy az Isten Szeretet, hanem azt is tudom mondani, hogy az Isten Szív. Ha pedig azt mondom, hogy az Isten szív, akkor azt mondom, hogy az Isten öröm és bánat, az Isten boldogság és szenvedés. Az az Isten, aki bennünket a maga képére theomorfnek formált meg, az az Isten oly sok vonásában antropomorf. Olyan, mint amilyenek mi vagyunk. Az Isten szív, amikor aggódik, reménykedik, bizakodik abban, hogy ha elküldi Hozzánk a Fiát, akkor be fogjuk Őt fogadni, és az Isten a maga sajátos létezési módjában meg nem szűnően bizakodik. Bízunk abban, hogy az életünkkel, egész közösségünkkel meg tudjuk rajzolni azt az ellenpontot, amelyikkel szemben állnak az evangélium felolvasott szavai: Nem fogadtunk be Téged. Az Isten bizakodik bennünk. Az Istennek fáj, ha megcsalom a reménységét. Az Istennek fáj, ha megcsúfolom a belém vetett bizalmát. Az Isten azonban örülni is tud nekem. Az Istent boldoggá tehetem, ha válaszolok arra a szeretetre, amelyre tőlem is viszonzást akar. Emberszerű Istent kaptunk ama karácsonyon, amelynek nyolcadába esik a mai szentmise. Emberszerű Istent kaptunk, és ehhez az emberszerű Istenhez sokkal könnyebb közelebb lenni, mint egy olyan Istenhez, akit nem tudunk a magunk szívének törvényei szerint elgondolni. A szenvedésből fakad a boldogság. Minden seb, testi vagy lelki seb, Feléd hajtja azokat, akik hatalmat kaptak arra, hogy fiaik legyenek az Istennek. Minden testi és minden lelki seb Feléd visz, és megéreztetni velünk, hogy emberi életünk bajainak orvosságát elsősorban Nálad kell megtalálnunk. Hálát adunk, hálát adok Neked Istenem azért a látásért, amely közelebb hozott hozzám, mint amilyen közel voltál életem korábbi szakaszaiban.

Nagyon sok minden jóban részesítettél bennünket ennek az évnek a folyamán. Mindenekelőtt reánkterített szárnyadat, és engedted, hogy éljünk. Engedted, hogy gyenge, kis palántánk növekedni tudjon, és megerősödjön akkorra, amikor majd a szenvedéseket adáson keresztül megmutatkozó jóságod folytán viharba kerülünk. Gazdag esztendődt adtál. Nem is igen tudom felsorolni mindazt, ami az esztendő során örömmel töltötte el szívünket. Egy-két dolog azért nagyon élesen jelenik meg előttem. Annyi testvérünk lett kegyelmed segítségével az esztendő során méginkább felnőtt. Lett apává, lett anyává az „Isten Országá”-beli apaság és anyaság értelmében. Mérheterlen hálát kell ezért mondanunk, Jézusom. Azért, hogy anyiuunknak megadtad a kegyelmet, hogy Hozzád tudjanak vezetni embereket. A Karácsonyi ajándék négy kötetű, azt hiszem, tükrözi a leírt papírosok síkján azt a képviseletet, azt a tanúságot, amelyet testvéreink végeztek. Újra és újra felszították magukban a Lelket, hogy bírják, és ne sajnálják mindazt, ami az emberhalászás fáradtságos munkájához kell.

Külön megköszönöm Neked, Jézusom, ez évi ajándékaid közül annak belátását, hogy a bennünket érdeklő kérdésekben, Tereád vonatkozó gondolatainkban mindig meg kell keresnünk a száz százalékos egyetértést, hogy nem szabad leszavaznunk egymást. Addig kell közös dolgainkról beszélgetni, amíg meg nem győzzük a másikat, amíg a másik meg nem győz bennünket, és csak az a jó, amiben mindenki meg tud egyezni, akiben a Lélek dolgozik.

Hálás szívvel köszönöm meg, Jézusom, azt, hogy fontosnak tartottuk, hogy legyen hűségimánk. Fontosnak tartottuk a Nagycsütörtöki, a Szeplőtelen fogantatás ünnepi közös imádkozást.

Nem tudom, nem kellett volna-e az idei év adományából első helyen említenem a lelki gyakorlatokat. Nem csak azoknak az elmúlt esztendőét meghaladó bőségét, hanem azok sikerültebb, testvéri levegőjét és mindenképp azt, hogy olyan testvéreink is tartottak már lelki gyakorlatokat, akik eddig még nem tartottak.

Most itt állunk ennyi adománnyal az óesztendő végén. Juditként állunk itt. Azzal, hogy a következő esztendőben újabb kulcsokat akarunk kérni Tőled, újabb ajtókat akarunk kinyitni. Azzal, hogy azt reméljük: a következő esztendőben látni fogjuk azt, amit idáig még nem láttunk. Irigylem, Jézusom, Neked tetsző irigységgel az apostolt, akinek a leveléből a szentleckét olvastuk. El tudja mondani annak a közösségnek, amelyiket reábízott az Isten, azt a különös szót, hogy ti a Szentlélek kenetében részesültetek, és mindent helyesen ismertek. Le tudja írni nekik ezt a mondatot: Közülünk kerültek ki, de nem tartoztak közénk. Ha közénk tartoztak volna, velünk maradtak volna. - Valamit nem látunk. Valamit nem látok még, Uram. Jó lenne rendelkezni azzal az adománnyal, amellyel meg tudjuk különböztetni a szellemeket. Amikor valaki nemet mond arra, amire úgy gondoljuk, hogy igent kellene mondani, jó lenne látni, hogy az a nem, amely elhangzik a mi igenünkkel szemben, nem a Lélek hangja-e, amelynek engednünk kell. Jézusom, Te tudod, hogy ezt szenvedem legjobban. Tudod, hogy most, amikor az óesztendő végén hálát adtam a kapott jókért, egészen azzal van tele a lelkem, hogy jól tudunk, jól tudjalak képviselni Téged. Merhessek állítani, merhessek elengedni akkor, amikor valaki valamire nemet mond. Ne legyek kötöttebb, mint amennyire a Lélek kívánja, de nem legyek lazább sem. Van itt még egy ajtó, s ehhez a kulcs, úgy érzem, nincs a kezünkben. De ha a szívünk folyamatosan tovább tisztul, majd odaadod nekünk ezt a kulcsot. Megkapjuk Tőled ezt a kulcsot akkor, ha nem tévesztjük össze a szándékaidat a magunk érvényesíteni akarásával. Amikor a Hozzád való hűség lesz egyéni életvitelünk legfontosabb mozzanata. Amikor majd úgy érezzük, hogy semmi látványos teljesítmény kedvéért nem hanyagoljuk el azt, ami nem látványos. Amit senki más nem lát, csak Te látsz, és mi magunk látunk.

Azt kérem Tőled, Uram, ennek az óesztendőnek az utolsó szentmiséjében, hogy mindig tudjuk mi az, ami ér-

demes. Mi az, ami épít. Mi az, ami taszít. Mi az, ami öszszeköt. Mi az, ami széjjelbont. Hajthatatlanok és rendíthetetlenek legyünk abban a lényegben, amiben sohasem engedhetünk. Ne uniformizáljunk, ne egységesítsünk abban, amiben nem kell uniformizálni. Sohase uniformizálásoktól és szabályoktól várjuk a bennünk levő Lélek erősödését, hanem a Lélek békéjétől, amelyet akkor kapunk meg, ha ígert mondunk arra, amire szenvedélymentesen és csendben a lelkiismeretünk felhív bennünket.

Megköszönöm Neked, Jézusom, hogy vigyáztál reánk. Kérlek, hogy vigyázz reánk az újesztendőben is. Amen.

1973

Megjelent: Karácsonyi Ajándék 1974. 5. kötet

BARCZA BARNA

AZ EMBERHALÁSZ ÉLETE AZ EMBERHALÁSZ IMÁJA

Az emberhalász születése

„A Te szavadra azonban kivetem a hálót.” (Lk 5,5).

Hálátlan mesterség, Uram, az emberhalászat. Hisz Te is tudod, átestél minden kínján. Könnyebb a vasat esztergálni, vagy a volánt tekerni, csak egy-két fogást kell tudni, és megy minden, mint a karika-csapás. Nem is szólva a trógerolásról. És ezt még az emberek is munkának tartják. Nem úgy, mint az emberhalászást.

Mennyivel könnyebb volna „kiállni” ebből a munkából, mint egyszer Te is tetted, mikor csalódottan és fásulttan Szíriába dezertáltál inkognitóban (Mk 7,24). De mit tegyek Uram, a lelkem mélyén most is erősen hangzó hívó és küldő szavaddal: emberek halászává teszek!

Ma is úgy van, mint a Te korodban. Csak arra figyelnek fel, ami őket érdekli, ami nekik előnyösnek látszik. És az emberhalász kezd megalkudni... Programját, a Te tanításodat, önkénytelenül és tudatlanul is kezdi igazítani a tömeg ízléséhez, vágyához. Így született meg lassan egy „szalonképes kereszténység”, melyből „okosan” kiszuperáltuk a nehezebb és kényesebb pontokat. A Te tanításod kicsiség-szegénység-védetlenség programját mesteri mellébeszélésekkel nagyság-gazdagság-önvédelem programmá dagasztottuk. Határokat nem ismerő „adás-törvényed” helyett a „vevés-törvényt” igyekeztünk jogi szankciókkal körülbástyázni. Bocsáss meg, Uram, de sodort a vágy, hogy izlésesen csomagoljuk keserű piruládat, mert emberi tapasztalatunk egyre azt mutatta, hogy még így sem kell senkinek. Hogyne csomagolnánk, mikor olyan versenytársunk van az emberek tudatáért folyó versenyben, mint a film, a rádió, a televízió, a sajtó, szóval a tömeghírközlő eszközök minden csábító kellékükkel. Emberfeletti erőfeszítéseket tettünk, hogy Igéd vonzó legyen: mondtunk miséket, példákat, mint Te is tetted, gyermekeinket szórakoztatva tanítottuk, mégis ők is elhagytak túlnyomó többségükben legkésőbb 14 éves koruk után. Amikor túlvilágot áruló kegyeszereink már olyan keveseknek kellene – hisz még csak nem is vágyódnak

azon túlvilág után, melynek létében alig hisznek, de a földön jól érzik magukat – akkor jön Teilhard de Chardin – akit más vonatkozásban roppant tiszteltek – és zseniális koncepciójával megszenteli az evilág építését, vagyis a földi ország építését úgy tünteti fel, mintha az egyúttal a Te országod építése is lenne. Pedig Te, Uram, sose hagytál bennünket kétségbe afelől, mit értesz a „kozmosz”, a „világ” szón, és a Te országod építését a világgal kibékíthetetlen, más síkon mutattad meg.

Ugye megérted, Uram, milyen kínban vagyunk? Mivel a Te tanításod nem kell az embereknek, azért másodállást vállalunk, és pápai enciklikákban vagy zsinati határozatokban is hirdetünk evilági békét, keresztény szociális társadalmi rendszert, kelletjük magunkat, mint a kultúra, a művészet, a tudomány mecénásai. Mindennel foglalkozunk, még politikával is, csak – ne haragudj – csupán a Te tanítással nem merünk embereket halászni.

Most szemrehányóan nézel rám, uram? Vajon azért, mert ki merem mondani azt, ami annyira nyomja a szívemet, vagy azért, mert igazat adsz szavaimnak, és Te is helyteleníted, amit eddig tettünk? Te is azt mondd, hogy szezonvégi kiárusítást csinálunk, örülünk, ha valakinek el tudjuk adni az árunkat? Hogy olcsón adunk bővli árut, ami már senkinek sem kell? Hogy örülünk, ha egy teljesen hitetlen életű házaspár még elhozza gyermekét megkeresztelni?

Engedd meg, uram, hogy mentségünkre felhozzam a Te helyzetedet. Ugye mikor kb. 30 éves korodban elindultál, hogy nyáját toborozz a választott népből, már kialakult a kész program, a kész terv Benned? Amit egy örökkévalóságon át tapasztaltál a Szentháromság belső életében, erre az életre akartál megtanítani, az odavezető útra ráállítani. A nyáj gyűjtéséhez, melynek pástora akartál lenni, két alapvető dologra lett volna szükséged: először, hogy az emberek tudatát átalakítsd a Te tanításod szerint, másodsor, hogy egy nagy metanoiával ezeknek az átalakított tudatú embereknek az életét is ráállítsd az Ország útjára. Te, Uram, 30 éves korodra már elég tapasztalatot, elég ember- és világmismeretet szereztél arról, hogy a Te „adás-törvényes”, „kicsiség-szegénység-védetlenség” programú tanításod nem fog kelleni az embereknek. Ezért kellett a „Terv” megvalósítása előtt a „kivitelezés” módját 40 napos magányodban átbeszélni az Atyával. És mivel ismerted az embereket, tudtad, hogy majd mást várnak Tőled, ezért kellett a három kísértést legyőznöd Önmagadban. Ez a kísértés abban állt, hogy ha nem lehetséges a Te isteni tanításod: a Terv szerinti nyáj-gyűjtés a választott népből, akkor gyűjts úgy, ahogy az embereket egyáltalán gyűjteni lehet: vagyonnal (kenyér), nagysággal-csodával (leugrás a templomparkányról), hatalommal (földi birodalmak).

A Te erkölcsi nagyságod abban áll, hogy legyőzted a kísértést, és nem mentél bele ezekbe a kézenfekvő megalkuvásokba, melyekbe, mint csapdába, mi belemertünk. Inkább vállaltad a kudarcot, a bukást, de a Tervedet föl nem adtad. Te sose akartál a magad módján embereket

halászni, mindig az Atya szavára vetted ki a hálót. Akkor is, ha ez kilátástalan volt. Akkor is, ha csőd csödre halmozódott.

Te is nagyon megszenvedted az emberhalászást, Uram, ez szent igaz! De sokszor kellett még visszamenekülnöd a magányba, hogy a kiábrándító valóságot, az emberek értetlenségét megbeszélj az Atyával, hogy újra és újra egyeztesd tervedet, hogy mindig csak az Ő szavára vess hálót! De sokat vergődöttél Te is, Uram, ezen! Hisz olvassuk Lk 4,13-ban, hogy csak „egy időre” hagyott el a kísértő. Tehát még gyakran visszatért. Újra és újra érzéketlenül eléd idézte, hogy az emberhalászatban sikerre csak akkor lenne reményed, ha a tömegigényeket kielégítenéd. Isteni tudásoddal azonban tudtad, hogy ez a remény csak remény marad, ebből valóság nem lehet. Azt is tudtad, hogy utad a Golgotán fog végződni, mert evilágban a „kicsiség-szegénység-védtelesség” kihívja a „nagyság-gazdagság-hatalom” erő-alkalmazását, a Mindent-odaadást bekebelezi a Mindent-elvevés. Ez egyet jelent a fizikai megsemmisüléssel. Vállaltad.

Amikor nyögök, és magamban vergődöm az emberhalászás kínja miatt, fellapozom az evangéliumokban az első galileai esztendő működésének lapjait, hogy vigaszt találjak, hogy lássam: Neked is ez volt a sorsod. Nálad is azt látom Uram, hogy a tervek sohasem kivitelezhetőek úgy, ahogy meg vannak tervezve. A tervvel találkozik a valóság; találkoznak vele az emberek, akikben a tervet végre kell hajtani, s ha a terv a szabadságra van építve, a terv messzemenő módosulásokat kell, hogy szenvedjen.

Kezded a tanítást Kafarnaumban. Még alig tudsz tudat-átalakítást végezni, máris kibicsaklik a terv (Mk 1,21-39; Lk 4,31-44). Közbeszól egy idegbeteg, akit kénytelen vagy terven felüli csodával elhallgattatni, mert fölfedi kilétedet, és akkor a tömeg vágya ferde irányba terelődne. Politikai Messiásnak kezelne, de akkor nem állna szóba tanításoddal. És amíg az egyik csapdát kivéded azzal, hogy a meggyógyítással elhallgattatod a megszállottat, addig beleestél Uram, a másik csapdába, mert most az emberek a csoda miatt keresnek téged. Szerfölött lelkesednek Érted, a csodatevőért, a javas-emberért, nyakrafőre hozzák betegeiket, s mivel a szeretet adástörvényét – melyet Szentháromságos életedből hoztál magaddal – nem tudod megtagadni, ezért gyógyítasz, teszed a csodákat, melyek nem szerepeltek eredeti tervedben, s így egyre helytelenebb irányba terelődik a nyáj-gyűjtés. Uram, már Te sem az Atyától kapott tanítással hódítottad a tömeget, hanem azzal, amit a nép várt. Csodákkal, gyógyításokkal, földi kenyérrel. – Ugye hogy megkínlódtad? Ugye, hogy megszenvedted? Mert észrevetted a végzetes elcsúszást. Az emberhalászás nagy kísértését: emberfeletti erőfeszítésbe kerül az embereket úgy nyájba gyűjteni, hogy ne az ő vágyaik szerint, hanem az Atya terve szerint dolgozz.

Végül már el kell menekülnöd előlük bújva, napfelkelte előtt: „Kora reggel pedig, még szürkületkor felkelve, kiment és elvonult egy puszta helyre, és ott imádkozott”(Mk 1,35). Megint rohantál belső vergődésedet

megbeszélni az Atyával. Mert embereket halászni nem lehet szörnyű kínok és vergődések nélkül. A kísértő újra megjelenik, és most már személyes tapasztalatod is segítette a kísértést. Ki kellett törnöd ebből a fojtogató körből, mely végzetesen helytelen irányba sodorta művedet: „Menjünk máshová, a szomszédos helységekre, hogy ott is prédikáljak.” (Mk 1,38). Ott is ugyanúgy jártál. Már nagyon népszerű voltál mindenfelé, csak éppen tanításod nem kellett. Udvariisan, sőt lelkesen meghallgattak, a csodákért és dédelgetett reményeikért mindent elviseltek, de szavaidat mindig a maguk észjárása szerint magyarázták, és pont az ellenkezőjét értették annak, amit Te mondtál. Világosan mondtad most is, később is, hogy a sátáni erőszak-alkalmazásának nincs helye Országodban, mégis a felszabadító vezért látták Benned.

És amikor láttad, hogy a tömeg-pasztoráció csődöt mondott, külföldre menekültél (Mk 7,24), hogy újabb 40 napos átértékelést tarts. Talán lemondtál az Atya-adta terv megvalósításáról, talán engedményt tettél a tömeg igénye szerinti emberhalászás javára? Egyáltalán nem. Ezért tudlak csodálni, Uram! Levontál következtetéseket, kiemlékedted, hogy a terv eddigi csődbejutása után hogyan kell azt módosítanod. Az emberekkel kapcsolatban ezután sem kergettél illúziókat. Tudtad, hogy „jobban szerették az emberektől nyert dicsőséget, mint az Istentől nyert dicsőséget” (Jn 12,43).

A szíriai lelkigyakorlat után a tömeges emberhalászást (mely nem gyűjtött tagokat az isteni igének) mintegy feladva, áttérsz az „elit” képzésére, a tizenkettő alapos átgyúrására: „És nem akarta, hogy valaki megtudja, mert tanította tanítványait.”(Mk. 9,30). A tömeg-pasztoráció csődjének ellenhatásaként szinte passzivitásba vonulsz (majdnem csak a tizenkettővel foglalkozol), s ez a passzivitás még falud-bélieknek is feltűnik (Jn 7,3-4).

Ettől kezdve mind világosabb a vonalvezetésed. A tervet hirdetni kell, de a tömeg menthetetlenül mindig félreérti, ill. saját igényeit olvassa ki a szavaidból, avagy nyíltan szembeszáll Veled, esetleg örültnek gondol, mint a jeruzsálemiek. Munkád nagy része 12 apostolodé, akik szintén „keményszívűek”, de Te rettentő energiákat pazarolsz erre a 12 emberre. Programodra mindenki azt mondja, hogy nem járható út. Te egymagad bebizonyítod, hogy járható, de csak a halál vállalása árán. A „kicsiség-szegénység-védtelesség” programja csak úgy valósítható meg, ha vállaljuk, hogy a „nagyság-gazdagság-hatalom” ereje eltíporjon. Ez az evilágbeli fizikai megsemmisítés véglegesíti a belenövést a Te Országodba. Így, és csak így lehet belenőni. A tizenkettő „keményszívűsége” is megtörik, mikor tapasztalják feltámadásod, és a Szentlélek megnyitja leragadt szemüket.

Ez a tizenkét alaposan megtalpalt ember Szentleked erejével megmozgatta a világot. És nem „szalonkereszténységet” hoztak létre! Az első századok kereszténysége – míg csak be nem vonult a hatalom evilágisága az Egyházba – nagyon komolyan vette a „kicsiség-szegénység-védtelesség” programodat csakúgy, mint adástörvényedet. „A hívők sokaságának pedig szíve-lelke egy volt, és

senki semmi vagyonát nem mondta magáénak, hanem mindenük közös volt.” (ApCsel 4,32). Nem kellett a szociális keresztény társadalom szükségességéről enciklikákat kiadni, „Mert szűkölködő sem volt közöttük senki.” (ApCsel 4,34). Nem kellett államosítással, vagyis „vevés-törvénnyel” megoldani a társadalmi vagyoneosztási problémákat, mert az első keresztények ezt megoldották a Te „adás-törvényeddel”. Origenes írásaiban még a „keresztény katona”, ez „*contradictio in terminis*”: képtelen ellentmondás. Igen, mert komolyan vették az erőszakról lemondató parancsodat.

Hogy később mindezt megtorpedóztuk, hogy építettünk „evilági kereszténységet” erőszakkal, vagyonnal, hatalommal, hogy az ily módon megszerzett evilági pozíciókat védtük fegyverrel, politikával, ez bizony jelentett egy 1600 esztendő kisiklást az Egyház történetében, de jelentett kisiklást emberhalászásunkban is. Nem csoda, hogy a középkorban tűzzel-vassal terjesztett kereszténység – melynek módszerei Országod nagy ellenségétől, a Sától voltak kölcsönözve – majd a későbbi majdnem mindig evilági okosság szerint programozott, evilági emberhalászó módszerek által toborozott „keresztény” közösség csak külsőséges, látszatkereszténységet eredményezett. A viharok idején láttuk meg igazán, hogy ezekkel a keresztényekkel semmit sem lehet kezdeni. Tömegpasztoráciánk csődöt mondott, mert sohasem a Te szavadra, hanem mindig a saját hasunkra ütve vetettük ki a hálót, és szemünk möhön tapadt, nem a halakra, hanem a halak pikkelyére.

Uram, szenvedem az emberhalászás nehézségeit. Nagy erőt ad a felismerés: Te is megszenvedted. És most már örömmel hallom, hogy annyi útvesztő és vargabetű után egyenesen rám kiáltasz: „Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen!” (Jn 12,26) - „az én szavamra, tehát az én elgondolásom szerint vesse ki a hálót!”

Jézus szavára kivetni a hálót

Megpróbálom a magam számára összegezni, mit jelent a Te szavadra kivetni a hálót. Tudnom kell, hogy mit akartál – tudnom kell, hogy mit akarok.

Az első lépés tehát tudatom átalakítása a Te elved szerint, hamisítatlanul (nem úgy, ahogy eltévelyedéseinkben képeltük, hanem ahogy Te akarod), majd az ezt követő teljes metanoia, életem átállítása a Te vonaladra, Utadra. Merni akarok a mai ember gondolatvilágával Rád kérdezni, és figyelem a kinyilatkoztatásból származó mondanivalódat, mit mond az a mai ember számára.

Ha ma, ebben az országban is volna 12 olyan ember, aki tudja, mit akar, és azt akarja, amit Te, az egy-két generáció múlva kereszténnyé tudná tenni az országot. Tespedtségemből kilépve tehát „nem középiskolás fokon” kell szóba állnom Igéddel.

Elit-nevelés

Hirdetem mindenütt az evangéliumot, de nagyobb hangsúlyt adok a kevesek alapos „átgyúrásának” (Elit = tanítvánnyá tett). Tanítványokat gyűjtök és nevelek. Tudat-átalakításhoz ugyanis nem elég a hallás, mint az ma a templomi prédikációban történik, ahhoz párbeszéd kell

(vö. II. Vatikáni zsinat irányelvei). Csak személytől személyig tudom eljuttatni az Igét, de a szabad személyt csak ellenvetések útján lehet meggyőzni, és tanítvánnyá tenni.

Férfi-pasztoráció

A gyermekek és nők pasztorációja mellett, kapjon fő hangsúlyt a férfiak halászása, mert nem a gyermek hozza az apját (mint sokan még most is hisszük), hanem a Krisztusnak elkötelezett apa hozza magával egész családját (Jézus 12 fiatalembert, fiatal családapát választott tanítványul, akik olyan fiatalok voltak, hogy „fiacskáimnak” nevezi őket, 20 évesnél aligha lehettek idősebbek.)

Nem teszek engedményt az emberi gyengeségnek, lustaságnak, hanem akire kivettem a hálót, azzal szemben követelményt támasztok. Aki nem hajlandó a Krisztussal folytatandó párbeszédre időt szakítani, arra én sem pazarolom az időmet. Mindenkinek arra van ideje, amit fontosnak tart. (Mennyi időt fordítanak ma szakmai képzésre a legegyszerűbb pályán is, csak a kereszténységet képzeljük csecsemő-tudással megúsztatónak.) Ha nem fordít időt Krisztus megismerésére, akkor nem tartja Őt fontosnak, tehát sose lesz igazi tanítvánnyá. Már eleve tisztában kell lennem azzal, hogy kevés ilyen áldozatos ember van, de csak ez a jó tanítvány-anyag.

Új gyermek-pasztoráció

Közben a gyermekek hitoktatását is új alapokra kell fektetni. Nem öszövétségi erkölcsöt tanítunk önvédelemmel és vagyon védelemmel, hanem a verekedés lehetetlenségétől és a visszaütés meg nem engedésétől kezdve, az adás-törvény teljesítéséig, komoly krisztusi követelményeket támasztunk. 14 éves kora után azért hagy el minket a legtöbb fiatal, mert nem lát semmi fantáziát egy Jézuskával édeskedő túlvilágban, (sem egy gyerekekre és asszonyokra épített vallásosságban), és megy azokhoz, akik komolyabb dolgokról, felnőthöz illő módon beszélnek vele.

Tervegyeztetés

Újra és újra az elmélkedés bizalmas kettésében győzöm le a tömeg-igény támasztotta kísértéseket, és beszélem meg Veled, Uram, a Terv megalkuvás nélküli megvalósításának lehetőségeit. Ahogy a Te imáid nagy részének is ez volt a tartalma. Azt akarom, hogy Országod terjesztésének módja miatt legyen leginkább gondban. Ha nem reflektálunk saját cselekedeteinkre, hobbykkal rendelkező százalmas figurákká válunk, akik emberhalászára teljesen alkalmatlanok. Hol maradunk mi egy vezető politikus, vagy akárcsak egy kivitelező mérnök problémákat megoldani akaró feszüléseitől, vergődéseitől?

Halászerület

A tengerbe vetett háló hasonlata mutatja be, hogy a világból kell halásznom az embereket. Nem akarok tehát beleesni az exclusivitás kísértésébe: hogy csak a mieink között próbálkozzam. Isten Országá számára sokszor jobb nyersanyagot találni a kívülállók, vagy az ellentábor tagjai között, mint saját rossz irányba megrögzött, tehát ebből nehezen kimozdítható híveink között. Az angol Robison mondja, hogy lassan már csak az ateisták között

lesznek olyanok, akiknek eredményesen hirdethetjük az Isten Országát.

Uram, sokat tévedtem, kínlódtam, botladoztam az emberhalászásban. Tudom, ezután is sokat fogok még vergődni is, botladozni is. Egyet azonban már biztosan tudok: szándékvilágommal már úgy álltam be, hogy **csak a Te szavadra** vetem ki a hálót.

1973

KÖNYVAJÁNLÓ

GEORG KLEIN

SZILÁRD LEÓ TÍZPARANCSOLATA

Georg Klein eléggé szembe megy a divattal, amikor egy tudóst helyez példaképként elénk.

Semmi médiacsillogás, semmi mesterkéeltség, semmi bulvár, csak letesz középre egy embert, akinek tudása vitathatatlan, tekintélyes életműve önmagában is tiszteletet kelt, most pedig megismerhetjük a belső törvényei szerint élő gondolkodót, s azt kell mondjam, tanulhatunk tőle.

Már pedig ez manapság teljesen szokatlan eset, nem csoda, ha az olvasó kezdetben bizonytalanodik. Most akkor miként kezelje a könyvet? Kortárs visszaemlékezés, tanmese, filozófiai

fejtegetés?

A legjobban talán akkor jár a vásárló, ha kontrollfüzetként fogja fel, s életének bármely szakaszában arra használja, amire való: önvizsgálatra, értékelésre. Mint ilyen, sokkal olcsóbb, mint bármely pszichológus vagy doktor, ráadásul teljesen az olvasón múlik, mit fogad be, mi az, amit a leírtakból követésre érdemesnek tart.

Ráadásul a „parancsolatok” egy része zavarba ejtően nyitott, nincs bennük határozott tiltás. A könnyebb érthetőség végett következzenek **Szilárd Leó** (1898. február 11. - 1964. május 30.) vezérelvei.

1. *Ismerd fel a dolgok közti összefüggéseket és az emberi viselkedés törvényeit, hogy tisztában legyél vele, mit teszel.*

2. *Tetteid méltó célra irányuljanak, ám ne kérdezd, hogy befutnak-e a célba; legyen minden teted minta és példa, nem pedig a célhoz vezető eszköz.*

3. *Ugyanúgy szólj az emberekhez, mint magadhoz, és ne törődj a benyomással, amit szavaid másokban keltenek, mert különben kizárod őket világodból, elszigeteltesz pedig az élet értelme eltűnik szemed elől, és elveszíted a teremtés tökéletességébe vetett hitedet.*

4. *Ne rombold le, amit meg nem alkothatsz!*

5. *Csak akkor nyúlj az ételhez, ha éhes vagy!*

6. *Ne kívánj olyat, amit nem kaphatsz meg!*

7. *Ne hazudj szükségtelenül!*

8. *Tiszteld a gyermekeket. Áhitattal figyelj szavukra és végtelen szeretettel szólj hozzájuk.*

9. *Végezd munkádat hat éven át, de a hetedik évben vonulj el magányba, vagy menj idegenek közé, hogy barátaid hozzád fűződő emlékei ne akadályozzanak meg abban, hogy az legyél, amivé már lettél.*

10. *Könnyű kézzel kormányozd életed, és légy kész a távozásra, amikor elhangzik a hívó szó.*

Első látásra nyilvánvaló egyes tételek jelentése, s ezeket rövid értelmezés után elfogadja az ember, s talán be is tartja majd - például a negyediket.

Na de például ott a harmadik! - az szemlátomást nehezebb dió. Még jó, hogy magyarázatot is kapunk hozzá, így valamivel egyszerűbb a megértés.

Aki azonban idegenkedik az önképző megközelítéstől, azt tisztán tudománytörténeti szelvényzetként is forgathatja a könyvecskét, ami nem több újabb adaléknál Szilárd Leó pályafutásához.

Tulajdonképpen mindegy - minkét esetben hasznos könyvről beszélhetünk.

DRYP

KERTI NAPLÓ HELYETT OKTÓBER VÉGÉN

írtam ezt még a tavalyi év végén. Így röpül az idő felettünk. Most már új évet kellene köszöntenem. Legyen

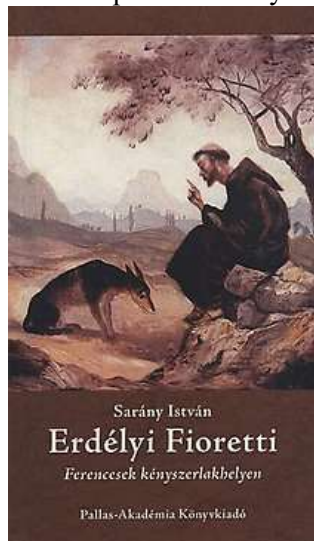

ez az óévi, az újévi köszöntés is. Egy sanda visszapillantás évvárasként, a békés új esztendő reményében. Boldog békés új esztendőt Mindnyájunknak!

Ilyentájt már a szüretnek is vége, a pincékbe sem tanácsos lemerészkedni a mustgáz miatt. Kiforjra az magát magában is. A kerti teendőket is inkább a télre készülődés határozza meg. Díszkertben a virághagymák körül akad tennivaló s az utolsó fűnyírás lehet a napirenden. A ház körül kertészkedőknek már kissé több munkával kell számolni, még a kapa és ásó is kézbe kerülhet. Ígérem, most már nem hozakodom elő a fűgével, pedig ugyancsak csiklandozza az érdeklődésem, hogy honnan kerülnek még

mindig lepkekabóca viasz bevonatok az ágaira. Búcsúzóul egy kép az utolsó fügéről, amolyan záróakkordjaként a témának. A dátum is hiteles és a viaszpor sem hamisítvány. Egyébként pedig mézédés volt a bokor idei utolsó gyümölcse. Úgyis, mint a Bokor alapítójától kapott bokorénak a termése.

Zsákfalui bokrunkon viszont még a második termés sem érett be, míg a városi védettebb sarokban a negyediket szüreteltük róla. Szomszéd Jani bácsi kilencven felé közeledvén még gyümölcsfákat is ültetett idén ősszel, most már ugyan kissé közelebb a házukhoz. Mert amelyeket tavaly s annak előtte telepítette egész holdnyira elnyúló kertjében, bizony telente rendre megmetszették a vadak. A dióját a vaddisznók ropogtatták el, gyümölcsfáit pedig a szarvasok látogatták. Erről jutott eszembe a gubbioi farkas esete Assisi Szent Ferenc Virágos kertje ismertebb nevén Fioretti című könyvéből. Első kiadása 1476-ban jelent meg. Kérdezhetnék, hogy mi köze a szeretet erejével megszelídített gubbioi farkasnak Jani bácsi vadaihoz? Majd elmondom azt is. Addig is legyen ez egy könyvajánló, annak ellenére, hogy közel félévezred telt el fölötte, de sok kiadás követte azóta. Könnyű hát rábukanni könyvtárakban, vagy az antikváriumokban. Mégis mielőtt fellapoznák a könyvet,

ide másolom egy 1989-es bécsi kiadás összefoglalójának részletét az internetről: *Szent Ferenc jó útra téríti a gubbioi farkast. Gubbio városában „egy hatalmas testű, rettenetes és vérengző farkas garázdálkodott, amely nemcsak az állatokat, hanem még az embereket is fölfalta” A városiak gyakran mentek ki az erdőbe felfegyverkezve, mintha háborúba indultak volna, de még így is jaj volt annak, aki egyedül került szembe vele.” Amikor Ferenc el látogatott a városba, megszánta az embereket, akik elmesélték neki a történetet. Egyetlen társával kiment az erdőbe, hogy találkozzon a fenevaddal. Amikor a farkas megpillantotta őt és társát, azonnal nekik támadt vicsorgó fogakkal. Ferenc a kereszt jelét vetette rá, majd magához hívta, és így szólott hozzá: „Gyere ide, farkas testvér!” - mondta Ferenc. A farkas engedelmessé vált. „Krisztus ne-*

vében parancsolom, hogy se engem, se másokat ne bántsd.” Majd prédikálni kezdett a farkasnak, amiért irgalom nélkül pusztította Isten teremtményeit, és megígértette vele, hogy többé nem bánt egyetlen állatot vagy embert sem.” – „Prédikációja után így szólt még az összegyűltekhez: - Halljátok, atyámfiak! Farkas testvér, aki itt áll most előttetek, hitét adva megfogadta nekem, hogy békét köt veletek, és semmiben sem árt nektek, ha ti viszont megígéritek, hogy mindennap ellátásáról gondoskodik. Én pedig kezeskedem érte, hogy az egyezséget hűségesen meg fogja tartani. - Erre az egész nép egy emberként vállalta, hogy a farkas napi élelméről gondoskodik.

Szent Ferenc akkor mindnyájuk előtt így szólt a farkashoz: - És te, Farkas testvér, megígéred e nekik, hogy megtartod a szerződés feltételeit, és nem bántod sem az embereket, sem az állatokat, sem Isten más teremtményét? A farkas bólintott a fejével és ezzel nyilvánvaló jelét adta ígéretének. És még két esztendeig éldegélt Gubbio-ban. Barátságosan járt házról házra és ajtóról ajtóra anélkül, hogy bárkinek is ártott volna vagy őt bántották volna. Az emberek gondosan etették őt, és amikor az utcán vagy a házak között baktatott, soha egyetlen kutya sem ugatta meg.” Igen a történetben a szeretet ereje felért egy kerítéssel, mégis nekem a vadgazdálkodás elhanyagolt teendői jutottak eszembe Jani bácsi lerágott gyümölcsfa csemetéi láttán. Míg spórolós vadászok lesik a vadat a magánerdőkben s költséghatékonyan megtakarítják a vadetetőket, bizony a vaddisznók is bejárnak a településekre kukázni. A gubbioiak is inkább etették, ellátták a farkast s bátran kijárhattak fáért az erdőbe, még kerítést sem kellett építeniük.

KOVÁCS LÁSZLÓ BULÁNYI, AZ ESZMEHARCOS...

Bulányinak életeleme volt a harc. Harcolni lehet valami vagy valaki ellen, és lehet valamiért vagy valakiért. Bulányi mindig valamiért harcolt. Kezdetben a magyarságért, majd az ő egyházáért. A nacionalista színezetű harcot egy idő után feladta, csak élete végén újult fel benne ismét, de katolikus papként és szerzetesként az egyház fennmaradásáért, majd megújulásáért való harcat egész életének legfőbb céljaként haláláig megtartotta.

Harc az egyház fennmaradásáért

A hét gyermekes családból született fiú a piaristáknál érettségizik, majd piarista szerzetesnek jelentkezik. Szíve vágya, hogy szerzetes papként a magyar irodalom tanára lehessen. Felszentelése után (1943) a piaristarend különböző gimnáziumaiban tanított. 1944-ben került Debrecenbe.

Életét meghatározó esemény történt itt. A debreceni rendházban szállást kapott 1944 őszén egy horvát jezsuita, Páter Kolakovics. Őt a Vatikán azért küldte, hogy a keleti tömbben csoportokat szervezzen, mivel úgy tűnik, hogy

az egyház hamarosan a föld alá kényszerül, és csak ezekben a kis közösségekben tud tovább élni. Kolakovics először tolmácsnak kérte fel Bulányit, majd 1945 februárjában rábízta egyik diákcsoportját, és Oroszországba indult. A háború után 1945-től még viszonylag szabadon működhetett az egyház. Bulányi vezetésével megindult a fiatalok szervezése. Bulányi megnyerte az ügynek az Actio Catholica akkori elnökét, Endrei Mihály püspököt. Országos táborok, lelki gyakorlatok kezdődtek és ezek nyomában ifjúsági csoportok szerveződtek.

A Kommunisták Pártja 1948-ra megszerezte az egyeduralkodást, és ezzel megkezdődött Rákosi rémuralma. Bulányit 1951-ben letartóztatják és a következő évben, az első kisközségi perben Bulányira az ügyész a legsúlyosabb büntetést, a kötéltálat halált kéri. A bíróság végül életfogytiglani börtönt szabott ki rá „a népi demokrácia megdöntésére irányuló szervezkedés büntetése” miatt.

Bulányi ezután végigjárja az ország börtöneit. Az 1956-os forradalom Vácon éri. Kiszabadul, de 1958-ban újból elfogják, és összességében kilencévi fogság után 1960-ban szabadul.

Mélyseges elismerés illeti Bulányit, hogy képes volt életet is kockáztatni hitéért és egyházáért.

Közben óriási traumaként éli meg a többi bebörtönzött, megkínzott pappal és hívővel együtt, hogy a magyar egyház vezetői megegyezéseket kötnek az egyház ellenségeivel (1950, 1957). Ami pedig a legtragikusabb, hogy a Vatikán is megegyezik a Kádár rezsimmel (1964). Úgy érezték mindnyájan, hogy annak az egyháznak vezetői árulták el őket, amelyért a börtönt is vállalták, hiszen az egyházért vállalt szenvedéseiket megcsúfolva a kollaborárok mellé álltak.

Szabadulása után sem a rend, sem az egyházmegye nem fogadja be a papi szolgálatba, civil munkához is csak nagy nehezen jut. Ekkor kérdezi meg magától, hogy kinek a katonája is ő? Egy félféudális egyház, egy földbirtokos szerzetesrend, egy megalkuvó és kollaboráló hierarchia tagja?!

Ekkor fordul az evangéliumok felé, hogy milyen egyházat is akart Jézus? Elkezd elemezni Jézus szavait. Így születik meg (1968) öt kötetes műve a „Keressétek az Isten Országát!” (KIO). Ebben felragyogtatja azokat az eszményeket, amelyek valóban jézusiak, és amelyek szerint kellene megújulnia az egyháznak, hogy a világnak is a megújulás útját mutathassa.

Isten csak szeretni tud. Az embert is csak a szeretetre teremtette. Az emberi közösséget szeretetközösségnek akarta. Az egyháznak szeretetközösségnek kell lennie, ha hűséges akar lenni a názáreti Jézushoz. A szeretet pontosan körülírható magatartás. Szeret az, aki ad, és nem vesz; szeret az, aki szolgál, és nem uralkodik másokon; szeret az, aki szelíd, vagyis aki nem üt, nem üt vissza és megbocsát.

Bulányi drága kincset talált emberként ennek a kincsnek továbbadására szánja további életét. Megújítani az egyházat, hogy a világ kovásza lehessen.

Harc az eszményekért

Bulányi ugyan azzal jött ki a börtönből, hogy Magyarországon a kisközségek szervezése lehetetlen, és kezdetben csak magánszemélyekkel találkozott, de hét év evangéliumelemző munkája során újrakezdi a kiscsoportok szervezését (1967). Tíz év után, az állami üldözések ellenére már az egész országban élő, virágzó, elkötelezett kisközségek találhatók, a „bulányisták”.

Ekkor volt egy pillanat, amikor úgy tűnt, hogy vége a harcnak. Több állami per és retorzió nem sújthatja a kisközségeket. A magyar állam ugyanis belépett az ENSZ tagállamai közé, ami azzal is járt, hogy el kellett fogadnia a helsinki megállapodást, mely szerint „mindenkinek joga van... hogy vallását... egyénileg vagy másokkal együtt, nyilvánosan vagy magánkörökben gyakorolhassa és taníthassa... a békés gyülekezés jogát el kell ismerni” (Magyar közlöny, 1976. 32. sz.).

De nem lett vége a harcnak, hanem az igazi harc ekkor kezdődött. Az ateista, kommunista állam nem adta fel az üldözést, hanem ördögi rafinériával a piszkos munkát a hierarchiára bízta. Ennek a feladatnak elvégzésére vállalkozott Lékai László bíboros, prímás, érsek. A vele való harcban mérgesedett el igazán a helyzet. Az Állami Egyházügyi Hivatal titkos forgatókönyvét Lékai szolgálai végrehajtotta, itt-ott túl is teljesítette.

Dramáivá fokozódott a hierarchia és a kisközségek kapcsolata, amikor Merza József lelkiismeretere hivatkozva megtagadta a katonaságot (1979), majd a következő tíz évben még 25 fiatal hasonlóan járt el. Újból színre lépett az állami retorzió is. A katonaság-megtagadást az állami hatóság legtöbb esetben három éves börtönbüntetéssel torlolta meg. A bírósági tárgyaláson az ügyész arra hivatkozott, hogy a katonaság megtagadókat az egyház is elítéli. Valóban a Magyar Katolikus Püspöki Kar (MKPK) körlevélben ítélte el őket (1983).

Közben elkezdődött Bulányi kálváriája, egyben heroikus küzdelme egyháza hierarchiájával. A szereposztás egyszerű: az állam sorban bebörtönzi a katonaság-megtagadókat, Lékainak pedig eretneket kell kreálnia Bulányiból, vagyis egyházi vonalon kell működését lehetetlenné tennie.

A bíboros dialógusra hívta Bulányit, mely valójában egyházi törvényszék (inkvizíció) volt. Lékai négy professzorral (Gál Ferenc, Rózsa Huba, Vanyó László, Erdő Péter) vallatta Bulányit (1981), aki nem válaszolt kérdéseikre. Kérte, hogy írásban válaszolhasson. A válaszok elkészültek, de kiderült, hogy azokról a témákról nem lehet vitatkozni, mert a bíboros és a professzorok képviselik az egyház hivatalos tanítását.

Pár hónap múlva Lékai egy írást küldött Bulányinak, ami-ben a professzorok megállapították, hogy Bulányi mit tanít, és felszólították, hogy vonja vissza azokat. Bulányi azt válaszolta, hogy abból, amit a professzorok állítanak, ő semmit sem tanít, ezért azokból semmit sem von vissza. Akkor a sajtóban közzétették, hogy milyen téves teológiai tanai vannak Bulányinak, és ezeket felszólításra sem haj-

landó visszavonni, ezért felterjesztik tanait Rómába a Hittani Kongregáció elé (1982). Közben azonban megvonták tőle a nyilvános papi működés jogát. Felszólították az egész magyar katolikus papságot és híveket, hogy vele és a hozzá tartozókkal semmiféle munkakapcsolatba ne lépjenek.

Három év múltán a Hittani Kongregáció prefektusa, Ratzinger bíboros, a II. Vatikáni zsinat konstitúciójából egy 12 pontos szöveggyűjteményt küldött aláírásra, amit Bulányi aláírt, de kiegészítette azt az ő 13. pontjával, melyet szintén a Zsinatból idéz, és ami a lelkiismereti szabadságról szól (1985). Ratzinger a választ nem fogadta el, mert szerinte az a mondat relativizálta az összes többit.

Hátra volt még az utolsó lépés, a Hittani Kongregáció válasza Bulányi írásairól. A válasz megérkezett, és megjelent a katolikus sajtóban Ratzinger bíboros aláírásával, amelyben nem kevesebb olvasható, mint hogy Bulányi írásában (Egyházrend) „úgy ahogy hangzik, veszélyes, téves, és félreérthető” nézeteket képvisel (1987).

Közben fordult a világ, Magyarországon rendszerváltás történt (1989), de a Bulányi-ügyben semmi nem változott. Tizenöt év után Bulányi levelet írt a prefektusnak, hogy „hazámban a gyilkosok is kérhetik 14 és fél év után büntetésük törlését”. Ratzinger kérésére a 13. pontnak a többi közé való behelyezésével, és újbóli aláírás után visszavonták az 1982-ben elrendelt korlátozó intézkedéseket (1997).

A büntetés visszavonását a sajtó Bulányi rehabilitálásának minősítette. Valójában semmi sem állt helyre. Bulányi

halála után is,

mind a mai napig a Bokor a katolikus egyházban megbélyegzett, perifériára szorított és gyanakvással fogadott maradt. A kollaboráló magyar hierarchia a mai napig nem vallotta be bűneit az ateista államhatalommal való együttműködéséért, Bulányi és közössége üldözéséért sem. Nem kért a Bulányi által kibányászott kincsekből, azokból a tiszta jézusi eszményekből, melyektől várható volna az egyház és a társadalom igazi megújulása.

Személyes utóirat:

Gyurkának úgy kellett meghalnia, hogy egyházmegújító szándéka kudarcba fulladt. De nem volt hiábavaló a harca. Az Isten Ország építése nem felekezettfüggő. Ahonnan kiküldenek minket, ahol nem fogadnak be az Örömhírrrel, ott nem szabad erőltetni azt. Ott kell építeni

az Országot, ahol élünk, és nem szabad jogi keretek közé szorítani tevékenységünket. A bázison kell képviselnünk eszményeinket és teljesíteni küldetésünket azzal az elszántsággal és bátorsággal, ahogy azt a mi nagy Eszme-harcosunktól láttuk!

ZAJA PÉTER

BESZÁMOLÓ A TEREMTETT VILÁG RENDJÉRŐL...

A kilencvenes évek elején az ún. "ökofalusok" azért fordítottak hátat a városnak, hogy vidéken tiszta lappal, tiszta viszonyok között egy új, jobb élet csiráit vessék el. Általában az elszegényedett, kihalófélben lévő falvakat keresték, ahol nincs ipar, nincs nagyüzemi mezőgazdálkodás, azaz nagy valószínűséggel tiszta a víz, a levegő, és a talajszennyezés sem lehet jelentős. Így leltek rá Gyűrűfüre, Zalkodra, vagy éppen Visnyeszéplakra.

Meglehet, igazuk van azoknak, akik szerint már jó ideje zajlik a III. világháború. Harc az olajért, stratégiai nyersanyagkincsekért, az ivóvízért, harc a piacért. Az igazán lényeges kérdés, hogy miként tudunk ebből az alsóágos helyzetből tisztán és minél kisebb sérülésekkel kiszállni. Háború zajlik a falu és a város között is, igaz, nem nyíltan, csak a "sorok között". Úgy tűnik, hiába a temérdek szociológiai, pszichológiai vizsgálat, a kiválóbbnál kiválóbb vidékfejlesztési programok, a helyzet tovább romlik.

De ha az Embernek egyszer csak felnyílik a szeme, és szertenéz a Kárpát-hazában, nagyon hamar elkezd furcsa, "renitens" dolgokról gondolkodni. Lám-lám, itt élünk a "földi Paradicsomban". Ezen a vidéken minden megterem, kiváló minőségű gabonák, gyümölcsök színes skálája, fűszer- és gyógynövények sokasága, a méhek nektárja, régi állatfajtáink teje, húsa mind az egészséges testet építik. És még nem beszéltünk a vizek gazdag élővilágáról. A természet itt különösen nagy kegyben részesítette e tájék lakóit: hiszen ásványkincsekben is bővelkedik a föld. A Kárpát-medence füves lankái, változatos erdőségei, szakadékos hegyvidékei, bársonyos folyó völgyei pedig szemet gyönyörködtetőek. Az ország lakosait dolgozó "génekkal" és furmányos észjárással áldotta meg az Úr. Mi következik ebből? Ez ám a tejjel-mézszel folyó Kánaán! Itt nyilván minden ember boldog és szeretetteljes életet él. A valóság azonban mégis csak a lepusztultság, fásultság, reményvesztettség, a javak varázslatos módon történő eltűnése.

A helyzet a kilencvenes évek elején többek számára megérett a változtatásra. Érződött, hogy cseberből verderbe kerül a magyar társadalom a politikai bakugrások révén. Egyetlen kiútnak-megoldásnak kínálkozott a Falu. Remény volt arra, hogy az előző évtizedek falurombolási tendenciái megfordulnak, és talán visszatérnek a régi szép idők. Tudtuk, hogy csakis az önellátásra, az egészséges közösségek felélesztésére való törekvés lehet a kivezető út a materialista (legyen az kommunista vagy globalista)

csapdából. A lehetőség adott volt (és most is az): Magyarország az egyik legideálisabb hely a világon arra nézve, hogy függetlenedjünk a globalizáció ártalmaitól.

Az ún. "ökofaluskok" két csoportot képeztek. Az egyik társaság, a galgafarmos csapat, ekkor már némileg lépéselőnyben volt a maga megszerzett területével. A másik kör a BME Zöld Kör védőszárnyai alatt, a Martos Kollégiumban próbálta megteremteni az elméleti alapokat. A szellemi háttér csiszolása mellett az országjárás is elkezdődött: kerestük az elszegényedett, kihalófélben lévő falvakat, ezek ugyanis nyomjelzők voltak. Általában azokban a térségekben nézelődtünk, ahol nincs ipar, nincs jól prosperáló nagyüzemi mezőgazdálkodás, azaz nagy valószínűséggel tiszta a víz, a levegő, s a talajszennyezés sem lehet jelentős. Ilyen helyeken a porták is megfizethető áron voltak. Emellett az esetleges erdőségek, legelők, tavak már a bónuszt jelentették.

Így leltek az osztódó csoporttagok Gyűrűfüre, Zalkodra – és Visnyeszéplakra.

Történeti háttér

Visnyeszéplak természeti adottságai révén kisebbfajta paradicsom a Paradicsomban. Helyi források szerint a huszadik században kútásási munkák során több helyről is kerültek elő római kori cserépedény-töredékek, pénzérmék.

Levéltári adatokat elsősorban a pár kilométerre fekvő Visnyére (Wysnye) találtunk: Alsó-Visnye, Nagyvisnye, Daru-Visnye stb., de a további kutakodások révén reméljük, még mélyebbre juthatunk az időben. Visnyeszéplak neve először a 18. század végén bukkan fel: "Széplaki" szőlőhegy. Ezen rész eredetéről azt tartja a helyi hagyomány, hogy "hajdan falu volt, és kellemetes lakhely". Visnyéhez tartozó önálló hegyközségek: Alsó-hegy, Széplak-hegy, Öreg-hegy, Új-hegy, Keleti- és Nyugati-Kápolnáshegyek, Kari-dűlő.

A fentiek szerint Visnyeszéplak szőlőhegyként népesedett be (újra?) a 18-19. században. Az 1900-as évek derekára már kb. hatszáz lakosa volt (valószínűleg Öreg-hegygel és Pacsérvisnyével együtt). Ez indokolta, hogy a huszadik század '30-as éveiben, a Klebersberg Kunó-féle oktatási program részeként, a Visnyeszéplakkal szomszédos (1-1 km-re fekvő), majd később ahhoz tartozó Vitorágon és Pacsérvisnyén is működött elemi iskola, egészen a '60-as évek végéig. A pacséri iskolát, mely felszentelt kápolna is volt egyben, közvetlenül a rendszerváltozás előtt bontották le. Jól látható a településszerkezeten is ez a szőlőhegyi múlt: nem a megszokott – Mária Terézia idejétől datálható falurendezés/rombolás alatt kialakult – utca-sorházas elrendezés a jellemző. A házak távolabb, olykor 100-150 méterre helyezkednek el egymástól.

A gazdálkodásról főleg az idősök elbeszéléseiből és a mai helyzetből kiindulva kaphatunk képet. Elsődleges volt az állattartás, ló, tehén, birkák, különféle baromfi minden háznál fellelhető volt. Emellett változatos gyümölcsöskertek tartoztak portákhoz (elsősorban cseresznye, meggy, alma, körte, szilva és diófajtákból volt/van

nagy változatosság), és persze szőlő, különösen a fekete szőlőfajták: oportó, otelló, bekkó, izabella stb. Természetesen zöldségeskert és némi szántó is járt a gazdasághoz. A legelők, kaszálók valószínűleg köztulajdonban voltak. Sokan foglalkoztak erdei munkával is, hiszen a Zselic közeli erdőségei bőven adtak munkát a téli nyugalmi időszakban.

A Kádár-korszak '70-es, '80-as éveinek indirekt falurombolási politikája nyomán itt is fogyni kezdett a lakosság. Mivel nem volt kövezett út, így tömegközlekedés sem, és a villamosítás is csak megkésve ért ide, ezért a tehetősebb lakosok beköltöztek a környék infrastruktúráisan kedvezőbb helyzetű településeire: Kadarkútra, Visnyére, Kaposvárra stb. Ennek következtében a lélekszám a kritikus 50 fő alá csökkent a fordulat éveire.

S itt értek össze Visnyeszéplak agóniájának és a kitelepülők egy csoportjának ösvényei. Többirányú felfedezés volt – hiszen különféle előéletű és eltérő indíttatású fiatalok találtak szinte egy időben otthonra Visnyeszéplakon. Voltak, akik a legendás műegytemi tánckörből érkeztek, s elérkezettnek látták az időt, hogy eleink életmódját újraszöve teremtsék meg életterüket, volt, aki a városi létből kiábrándulva, családi emlékeket követve jött ide (nagyszülei itt voltak uradalmi bérlők), és mi, az előszóban említett (szintén műegytemi gyökerű) ökofalusk csoport tagjaként.

Lassan húsz év telik el az első "új telepes" beköltözése óta. Eredmények? Talán már a számok is önmagukért beszélnek: a lélekszám körülbelül háromszorosára nőtt, nagyon sok gyermek (most úgy hetvenen lehetnek) hancúrozik a szabad tereken, tizenegy új ház épült, és ennél többet újjítottak fel az új tulajdonosok. Újra van iskola, ha nem is úgy, mint máshol...

A külső világ szélsőséges változásai (olajárhullámmászás, gázcsap nyitás-zárás, deviza "hitelbiliárd" stb.) alig érzetik a hatásukat. Ezek már a függetlenedés csirái.

Mit kínál a táj?

Az "első telepesek" egyértelműen azzal a szándékkal érkeztek, hogy ebben az élettérben találják meg a boldogulásukat. Semmi külső munkahely, meg "hazajárok aludni", hanem állandósuló módon igazodni a táj nyújtotta lehetőségekhez, az önellátás egyre magasabb szintjeit elérve. Az évek során beköltöző új emberek, családok ehhez az elvhez igazodva szintén helyi tevékenységeket folytatnak. A Hely kínálta lehetőségek leginkább úgy mérhetők fel, ha megnézzük, miből éltek itt hajdanán:

Gyümölcsstermesztés

Már a történeti előszóban is említettem, hogy az itt élők elsődlegesen állattartást és szőlőtermesztést folytattak. Sok hasznos információhoz jut az ember, ha megnézi a környékbeli települések, külterületek földrajzi elnevezéseit (Diópuszta, Szilvásszentmárton, Almamellék, Feketeszőlődűlő, a Visnye pedig állítólag meggyet jelent stb.). Ebből az is leszűrhető, hogy itt mindenféle gyümölcs jól érzi magát. Alapszíntén minden család foglalkozik is gyümölcs- és szőlőtermesztéssel, néhányan azonban ennél komolyabban. Még a '90-es években Surányi

Dezső professzor és Kőszegi Tamás (Mélius Alapítvány) inspirációja nyomán elkezdtük feltérképezni a vidék régi gyümölcsfajtaikat, majd ezek átmentését – fajtatérképezés, átoltás, idős fák ifjítása – és szaporítását. Ehhez kiváló segítséget kaptunk egy Visnye-Hárserdőn lakó bácsitól, aki már évtizedek óta gyűjtögeti a tájfajtaikat. A gyümölcsfeldolgozás legkülönfélébb módszereit alkalmazzuk: aszalás, ivólevelek készítése, lekvárfőzés, befőttek, eszenciák (jóféle pálinkák) készítése egyaránt megtalálható.

Allattartás

Hajdanán teljesen természetes volt, ha a portához színes állatsereglet tartozott: tehén, ló, birka, kecske, disznó, nyúl, baromfi, kutya, macska. A Kádár-korszakban sajnos leépült ez a fajta paraszti gondolkodás/gazdálkodás. Nekünk, új betelepülőknek számtalan egyéb problémával kellett szembenéznünk az első időszakban, így az állattartás lassabban indult be. Az utóbbi években azonban örövendetesen szaporodik az állomány: szinte minden portán van baromfi, de kecskék, disznók, tehenek, lovak is egyre több háznál. A feldolgozás – tej, sajt- és vajkészítés, húsrak stb. – egyelőre az önellátást célozza, de már akad, akinek komoly anyagi forrás a rendszeres sajteladás. Időszakosan tojásból is van felesleg, amit ismeretségi körben értékesítünk.

Méhészet

Az állattartás speciális ága a méhészet. Visnyeszéplak kiváló adottságai miatt (hárserdők, akácosok, gyümölcsösök, rétek-legelő) többen is űzik ezt a mesterséget, ami komoly bevételi forrást jelenthet. A méhészet járulékos termékei a propolisz és a méhviasz. Ez utóbbit felhasználjuk gyertyamártáshoz, fülgyertya-készítéshez stb. Járulékos haszonként persze nem mellékes a gyümölcsfák beporzása sem.

Kézművesség, hagyományos mesterségek

Elsősorban az önellátáshoz szükséges termékek készítése gyakori. Szövés, nemezelés, gyertyamártás, bőrzés, kályhaépítés stb., de például a kovácsolt eszközök, a faragott bútorok és a ruhaárak készítése immár némi bevételi forrást is jelent a "mestereknek".

Erdőhasználat

E tevékenység kapcsán is érdemes megnézni a környező településneveket: Lipótfá, Bőszénfa, Magyarlukafa stb. A Zselicség hatalmas erdőségei ölelik körbe Visnyeszéplakot. A szerencsének is köszönhető, hogy az itt élő legtöbb család rendelkezik kisebb erdővel. Ennek révén a fűtéshez, illetve a főzéshez/kenyérsütéshez szükséges energia előállításuk megoldott. Ilyenkor ébred rá az ember, mennyi mindenhez szükséges fa: a paradicsomkarózástól, a szőlőoszlopon át a karám- vagy kerítéskészítésig és az épületfáig (gerendák, deszkák, lécek), de ez ad alapanyagot a faragáshoz is. S még biztos kihagytam jó pár dolgot. Természetesen az erdő nemcsak fa, hanem egy csodálatos, összefüggő rendszer, aminek kiváló gyümölcse például a gomba, a medvehagyma és a vadon termő gyümölcsök, melyekben igencsak bővelkedik a Zselic. Vadban is gazdag e tájék, sőt némelyikben (őz, szarvas)

talán túlságosan is. A vadászat azonban mások kiváltsága, űzik is rendszeresen...

A közösség

A kezdetek kezdetén, a kilencvenes évek első felében, elsődleges szempont volt az emberek közötti kapcsolat erősítése. A régi – Erdélyben itt-ott még manapság is eleven – hagyományok szellemében igyekeztünk segíteni egymásnak. Az akkor itt élő négy-öt család még rengeteg nehézséggel nézett szembe, magától értetődő volt az együttműködés, legyen szó házfelújításról vagy -építésről, közös bevásárlásról, útjavításról stb. Gyakoriak voltak a közös vasárnapi ebédek, a névnapköszöntések, az esti sakk-partik, beszélgetések, tervek szövögetése.

A kilencvenes évek végére megduplázódott a beköltözők száma, ebben az időszakban alakítottuk meg a Visnyeszéplaki Faluvédő és Közművelődési Egyesületet, elsősorban azért, hogy megvásárolhassunk egy félig felújított régi épületet a majdani iskola céljára (pár éve már közösségi házként működött a házikó addig is). Hogy valóban alkalmas legyen iskolai célokra, eleget kellett tenni bizonyos törvényi előírásoknak, ami jelentős átépítést-kibővítést kívánt meg. Itt bizonyos dolgok mindenkinek a képességeinek, illetve szabadidejének megfelelő munkával beszállni, hiszen ez kiemelkedően közös ügy volt. Természetesen nem konfliktusmentesen, de elkészült a ház, angol vécékkel, zsbongóval stb., úgy, ahogy a szabályok előírták. Persze nem lennénk Magyarországon, ha ezután közvetlenül nem szigorodtak volna a szabályok az iskolaépületre vonatkozóan.

Az elmúlt évekbe a családok/párok számának folyamatos emelkedése nyomán a közösségi élet némileg átalakult, egyrészt szervezettebb lett, másrészt elindult egyfajta differenciálódás is. A tizenöt-húsz család esetén már inkább a barátságok dominálnak a kisebb kalákáknál, öszezjeveteleknél. Egy falverésre, névnapra, farsangi mulatságra gyakorlatilag mindenki elmegy, de egy cserepezés, szénagyűjtés stb. már inkább a lelkiileg egymáshoz közelebb álló családok között zajlik.

A gyerekek esete egész más – ők a jövő ígéretei. Míg mi, felnőttek az ország minden részéből különféle háttérrel, előélettel jöttünk ide, és ez meglátszik a kapcsolatainkon, a napi konfliktusokon, addig ők együtt nőnek fel kis koruktól fogva. Az egységesebb gyökerek és háttér nagyobb összetartó erőt, megértést eredményez közöttük.

Gyűrűfűtől és más hasonló indíttatású helyektől eltérően nálunk nincsenek írott szabályok, nincs "helyi alkotmány", hanem egyfajta ősi erkölcsi "kötelességrend" szerint próbálunk élni (a modern jogrend szerintem megbukott a világon). Ez ugyan nem egyszerű, és voltak, talán lesznek is pofonok, de szerintünk mégis ez a járható út. Ez persze nem azt jelenti, hogy bárki bármikor ideköltözhet! Létezik egyfajta "ismerkedési időszak", amely alatt az itt lakók megtapasztalhatják a letelepedni szándékozó családot vagy párt. Ez persze kölcsönös, mert közben a jövevények is eldönthetik, valóban ezt szeretnék-e. Úgy egy év ez a közties időszak, amit vagy helyi "albérletben"

töltenek el a várakozók, vagy gyakori látogatások révén adnak lehetőséget az ismerkedésre.

Valójában egy írott szabály mégis született pár éve, mégpedig a tulajdonszerzéssel kapcsolatban, a spekulációs vásárlások kivédésére (volt néhány kellemetlen tapasztalatunk). A lényege, hogy azt segítsük tulajdonhoz Széplakon, aki vállalja, hogy itt fog élni, de ha valami oknál fogva ez mégis meghiúsul, akkor az ingatlanát a közösség által megszavazott feltételekkel, s meghatározott személynek kell eladnia.

Az eddigiekből is kiderülhetett, hogy a helyiek alapvetően két csoportra oszthatók: az "öslakosok" (előttünk telepedtek le a nagyszüleik), és mi, "bebírók" vagy "kiköltözők" (gyütt-mentek). Különösen az első időkben sokat próbálkoztunk a közeledéssel, például a neves eseményekre (esküvő, keresztelő stb.) való meghívással. Az idők során mégis kialakult, illetve megmaradt egyfajta távolságtartás, talán a nagyon különböző élethelyzet, az értékítéleteink eltérősége miatt, vagy talán mert még mindig "idegeneknek" számítunk. Természetesen ez is személynél függő, mert van, akivel nagyon jó a kapcsolat, akár a napi együttműködés terén is (pl. a legközelebbi szomszédossal ilyen a viszony), de többekkel kimerül a közönösben. A helyzet fintora, hogy jelenleg a "bebírók" immár a háromnegyedet teszik ki a lakosságnak...

Hit

A közösség életéhez Visnyeszéplakon szorosan kapcsolódik a Hit kérdése. Ez életünk alapeszenciája, és egyben legfőbb véderőnk a "GaPoHa" (Gazdasági Politikai Hatalom) ármányai ellen. Bár a legkülönfélébb háttérű, indíttatású emberek jöttek össze itt, majd minden családnál közös pont a katolikus hit. Legtöbbünknel nem külsőségről, formális hitről (vallásosságról) van szó, hanem belső érzésekről, a "Lélek italáról". Nem kizárólagos belépő a keresztlevél (vannak kivételek is).

Néhány esetben gyengítő tényezőnek tűnik, hogy Visnyeszéplakon nem beszélhetünk egységes hitről vagy vallásról. Ebből következik ugyanis, hogy a közösség különböző lelkületű tagjai másképp értékelik az élet eseményeit – sokszor komoly vitákat, "heves beszélgetéseket" kiváltva. Úgy látom azonban, hogy az eltérő értékítéletek ellenére is, így sokkal erősebbek vagyunk. A problémák megoldása is gördülékenyebb, ha több a változat, több hozzáállás is jelen van, mintha csak egy lenne a tarsolyban. Szebben hangzana, ha teljes egyetértésről írnék a fő kérdésekben, de álságos lenne. A harang és a templomépítés kérdése jó példa mindezekre:

A jelenlegi harang – amit 1866-ban (!) öntöttek – 2004-ig egy rozoga haranglábon állt, a település egy kieső helyén, ráadásul magánterületen, ahol a gazda kutyái rendszeresen "megcsipkedték" a harangozót. Nos, a napi háromszori harangozás megszervezése eleve sikertörténet volt annak idején (minthogy kézi harangozásról van szó), és a harang központi-közösségi térbe állítása is teljesen egyhangú döntés volt. Az új haranglábon építésében gyakorlatilag mindenki részt vett, hasonlóképp a harang áthelye-

zésében is, ami az érintett telektulajdonos ellenállása miatt nem is volt olyan egyszerű (a mintegy száz éve a helyi közösség által vásárolt és felszerelt harang csak később került magánterületre, és az új tulajdonos erősen magának érezte). Más a helyzet a közös templomépítés kérdésében. Ebben némileg megoszlik a közösség, hiszen abban sem teljes az egyetértés, hogy legyen-e (ha a jézusi tanítást nézzük, már Ő is a Lélek templomáról beszélt!). Néhányan ugyanis elvetik a fizikai templomot, főleg abban az esetben, ha az konkrétan egy vallási csoport szakrális tevékenységét (konkrétan a katolikusét) szolgálja. A többség azonban egyetért abban, hogy amennyiben ez a közösség erejét növelő, embereket összehozó épület lesz, akkor igenis fontos. Ha maga az építés is mindenki részvételével zajlana, akkor valóban kohéziós erő lenne, hiszen munkánk-izzadságunk gyümölcseként jönne létre.

A közös hit – a vallási csoporthoz való tartozástól függetlenül – főbb megnyilvánulásai az évkör legfontosabb ünnepeinek megtartásához kötődnek karácsonytól pünkösdig. Megpróbáljuk feléleszteni a régmúlt szokásokat, élővé varázsolni a megszentelt napokat. Megjelölt pontok a hetenkénti asszonyimádságok, az adventi roráték és a havonkénti szentmisék. Tavaly óta Bulányi atya is rendszeresen látogat minket, bár radikális nézetei miatt megoszlanak róla a vélemények, de kétségtelen, hogy új szintet hozott a közösség életébe. Böles tanácsai, élettörténete megfontolandó, tiszteletet ébresztő.

Iskola és oktatás

Hála Istennek, nagyon sok apróság nyüzsgött körülöttünk mindennapi tevékenységünk során. Már az előzőekben céloztam rá, hogy gyermekeink oktatása meglehetősen bonyolult és kalandos előéletű történet, amelynek még koránt sincs megnyugtató végkifejlete. Pedig idejekorán, már a kilencvenes évek közepén elkezdtük az előkészületeket iskolaügyben. Általános a vélemény közöttünk, hogy a jelenlegi oktatási rendszer nem szolgálja gyermekeink "helyes irányú" fejlődését. Ezért "kisebbit rossz" gyanánt jobb, ha mi hozunk létre egy iskolát, és a kötelező anyag mellett a valóban hasznos ismereteket is átadjuk nekik. Emiatt vásároltuk meg a már említett épületet 1996-ban, majd az ÁNTSZ feltételeinek megfelelően kibővítettük, felújítottuk. Igen sokat áldoztunk rá anyagiilag, fizikailag és szervezésileg is. Azt hittük – mi, naivak –, hogy a megfelelő tanító megtalálása lesz a legnehezebb feladat. Tévedtünk, a tanító nének ránk találtak, vagy mi találtunk rájuk? A folyamatos beköltözések eredményeképp jól el vagyunk látva szakos tanárokkal, illetve az egyes oktatási területekhez értő szakemberrel.

Ellenben a folyamatosan változó jogi helyzettel azóta is képtelenek vagyunk megbirkózni. Azt hittük, ha vannak tanáraink, készítünk tantervet, megfelelően kialakítunk egy épületet, és biztosítjuk a technikai háttérrel, akkor működik a dolog. No de ma Magyarországon nem az a cél, hogy a kistélepüléseken működjenek a kisiskolák, hanem ennek épp az ellenkezője: központi agymosodákba terelni a gyereksereget, az ottani "ideális" feltételek (digitális tábla, nyelvlabor, uszoda) hangoztatásával. Igaz,

hogyan a tanulók igen jelentős része olvasni sem tud rendezően a gimnázium végére – de ez kit érdekel? A lényeg az, hogy bár kistelepülés létünkre jelentős számú – huszonnyolc – iskoláskorú gyermek van a közösségben, mégis az évek folyamán számtalan jogi megoldást kényszerültünk kipróbálni. Amikor még csak három leányka volt iskoláskorú, akkor beírtuk őket egy környékbéli iskolába, de egy nyugdíjas tanító bácsi helyben foglalkozott velük. Később voltunk kihelyezett osztály, kihelyezett tagozat vagy éppen "magántanulói" státuszban; próbálkoztunk az önállósággal, megnyugtató megoldás ezidáig nem született. Volt, amikor a hivatalok kekeckedése, volt, mikor az anyaiskola zűrös ügyei miatt voltunk kénytelenek váltani. Jelenleg egy nagyon jó, hasonló alapállású és gondolkodású anyaiskolánk van, a mezőörsi Magyar Műhely Alapítvány (MMA). Jogilag pedig az ún. 69-es paragrafus alapján a tanulóinkat az igazgató felmenti a rendszeres iskolába járás alól (időszakosan természetesen vizsgáznunk kell az anyaiskolában), így elvileg jár részükre a normatíva. A tanítás valójában Visnyeszéplakon folyik, és az MMA a normatíva döntő részét visszajuttatja a tanároknak és a működtetésre. Ez mind szép és jó, még államkincstári határozatunk is volt arról, hogy ez az egész jogszerű. Ám fentről ismét beletenyeltek: újabb vizsgálat indult tavaly ősszel, és visszamenőleg megvonták a normatívát, ezzel gyakorlatilag válságba sodorták a visnyeszéplaki gyermekek oktatását. Fellebbezés, államtitkári találkozó, paragrafusbújás színezték az elmúlt heteket – kézzelfogható eredmény nélkül. Felsőbb sugallatra most egy másik jogszabályra építve, új úton próbálunk elindulni, már el is készültek a szükséges dokumentumok. Ám a helyzet optimális esetben is legkorábban őszre rendeződik, addig a szülők adják össze a nélkülözhetetlen dolgokhoz (a tanítónő fizetése, néhány szaktanár díjazása, iskolai rezszi) szükséges összeget. Ez most hét-ezer forint gyermekenként – és van, akinek három gyermeke jár ide...

Szerencsére a nebulók ebből keveset éreznek, a tanítás évek óta ugyanúgy folyik: az alsósokat összevontan a tanító néni tanítja az iskolaépületben. A felsősök osztályonkénti bontásban házról házra járnak attól függően, hogy milyen órájuk van (nagyraoszt a szülők tanítják őket). A kötelező oktatáson kívül zeneoktatás, lovaglás, művészeti óra, "gyümölcsész képzés" stb. szerepel az életre való felkészítésben. Emellett persze otthon a házimunka során is nagyon sok ismeretet elsajátítanak a gyerekek.

Nem kell szégyenkezniük a már gimnáziumba járók miatt sem: mind a nyolcan a legjobbak között vannak, akár Pannonhalmán a bencésekénél, akár a kaposvári katolikus gimnáziumban tanulnak.

Alternatív technológiák

Visnyeszéplakon nem elsődleges prioritás ezek alkalmazása. Természetesen lehetőségeihez képest mindenki igyekszik használni ezt a tudást, főként a házépítéssel kapcsolatban. Színes a térkép e tekintetben, a leggyakrabban vert falú háztípustól a nádszövettel bélelt faházon át

a szalmabála-házig sok mindent kipróbáltak már az új beköltözők. Kisebb-nagyobb kalákamunkák mindegyik esetben létrejöttek, a döngölt ház esetén sok ember kell (20-25 fő) viszonylag rövid, egyhetes időszakra, míg a szalmabálás esetben a favázszerkezetet akár két-három ember is elkészítheti, a bálák elhelyezése már viszonylag gyorsan megy. Így néhány embert igényel csupán, de hosszabb ideig tart. Természetesen mindegyik faltípus esetén vannak utómunkák: falfaragás, sarazás, simítás stb. Közösségépítő kalákatevékenység még a tetőzet lécezése és a cserepezés, ebben a nagyobb gyerekek is részt szoktak venni.

Készült már földház préselt vályogtéglából is, itt a ház nagyságától, az időjárási viszonyoktól függően akár egy-két hónapig is eltarthat a téglák elkészítése, s folyamatosan három-négy embert igényel.

Az új házaknál alaptétel a passzív napenergia hasznosítása, sok esetben a régi parasztházak is így épültek. Beépített napkollektor (a Rózsa Sándor-féle tartály kollektor) egy házban található, udvari "napzuhanyok" a legkülönfélébb változatokban már a porták közel felében léteznek. Áramtermelésre alkalmas (szélkerék, ill. napelem) komplex rendszereken is több család gondolkodik, a közeljövőben ezek elterjedése is várható.

A külvilágtól való energiafüggetlenséget garantálja, hogy az itt élők teljes egészében fát használnak a fűtésre, és legtöbbször fűzési energiaként is. Számtalan kályha- és kemencetípus szolgálja a házak megfelelő belső hőmérsékletének fenntartását (a korszerűbb tömegkályhák még nem terjedtek el nálunk). A szükséges tűzifát a környező erdők, főként a belső akácok biztosítják, de az öreg gyümölcsösök gondozásakor is sok fa keletkezik.

Mivel vezetékes vízhalózat Visnyeszéplakon nincs, így a háztartások egy része saját kútból szivattyúval, a többiek a hagyományos, "vödörfelhúzásos módszerrel" nyerik a vizet. Érdekesség, hogy a 30-40 méter mélyen húzódó vízadó réteg ellenére az elmúlt években több kutat is ásattak a településen (holott manapság a kútfúrás sokkal elterjedtebb). A kevesebb vízfogyasztás miatt a szennyvíztisztítás kérdése nem kiemelt fontosságú. Ennek másik oka, hogy a háztartások többségében minimális a vegyszerhasználat, az is főleg mosószóda, hamulúg, ecet stb. Gyökérvonás szennyvízkezelés egyszerűsített formában több családnál is létezik.

Számos egyéb természetbarát praktikát is alkalmazunk, amelyek többsége energiamegtakarítással is jár: hűtésre sokan pincét használnak (vagy akinek hűtője van, a hideg téli időszakban kikapcsolja azt); a belső közlekedést gyalog, biciklivel és újabban lóval oldjuk meg; szállításra helyben néhányan lovaskocsit használnak, kisebb dolgokat talicskával, kiskocsival szállítunk. A hosszabb utaknál a telekocsi-használat, ha akadozva is, de működik, s a település falugondnoki szolgálata is ellát "tömegközlekedési" feladatokat. De az alternatív módszerek közé sorolom a kézi kaszálást, a lóval szántást, boronálást, az ásást és a házi gyümölcs- és zöldségfeldolgozási

módszereket: a lekvár és ivólékészítést, az aszalást. Csofalkoznék, ha nem hagytam volna ki valamit... Mindenestre e módszerek egyre elterjedtebb és sokszínűbb alkalmazása, bővülése előrevisz minket az autonómia útján.

A városban élők egyhangú napi ritmusával szemben Visnyeszéplakon az életritmus harmóniában változik a Természet ciklusaival. A nappalok hosszának változásai, az időjárás viszonyok erősen befolyásolják az életünket. A téli munkák mellett – jövő évi tüzelő elkészítése, almaválogatás-aszalás, diótörés stb. – ilyenkor több idő jut a szövésre, nemezelésre, kosárfonásra, és egymásra is. Gyakoribbak a közös összejövetelek, beszélgetések, kártya-partik. Télen több idő jut akár a szellemi tevékenységre, akár az alvásra. Tavasztól megindulnak a kinti munkák a fák metszésével, majd a kerti munkákkal. Ahogy megyünk bele a nyárba, sűrűsödnek a feladatok a kaszálással, szénagyűjtéssel, majd a termények begyűjtésével, feldolgozásával. És persze akinek kisebb-nagyobb építkezési munkái vannak (s ezek mindenkinél vannak), ezeket is be kell illeszteni a naptárba. A nyár végi, kissé nyugodtabb időszakot követi az őszi nagybetakarítás, ami a többség számára a legintenzívebb munkás időszak. És akik nagyobb állatot, lovat, tehenet tartanak, azok számára még korábbra tolódik a napindítás, az etetés, itatás, fejés miatt. Az ő életritmusuknak igazodnia kell a jószágokhoz is.

Falugondnoki szolgálat

1992-ben indult be Visnyeszéplakon – akkor még kísérleti jelleggel – ez a szociális tevékenység, először az azóta már megszűnt Bio-farm Zselic Alapítvány kezdeményezésére. Az Alapítvány volt a működtető is 1996-ig. E tevékenység lényege, hogy a település pályázat útján kap egy gépkocsit, általában mikrobuszt (a mi esetünkben az útviszonyok miatt mostanáig csak terepjáró jöhetett szóba). Jár hozzá egy fizetett falugondnoki állás, a megfelelő munkakörrel. Az első időkben a szolgálat meglehetősen rugalmas tevékenységet jelentett. Alkalmazkodva a település adottságaihoz, a falugondnok segít a hátrányos helyzet megszüntetésében: esetünkben nincs orvos, gyógyszertár, bolt stb., de emellett segít a hivatalos ügyek intézésében, a szociális segítségnyújtásban (idősek ügyeinek intézése), és – minthogy az öslakosok részéről igény van rá – az ő gyermekeik iskolába szállításában is.

Az állam normatívát ad a működési engedéllyel rendelkező szolgálatok részére, ez általában kevés szokott

lenni az adott feladathoz, amit az önkormányzatnak kell kifizetnie.

Speciális helyzetünkben és a folyamatosan változó külső tényezők miatt hosszú és tanulságos a Visnyeszéplaki Falugondnoki Szolgálat története. A működtető kezdetben az Alapítvány volt, majd átvette az önkormányzat, később saját egyesületünk, feladatátvállalási szerződéssel. Jelenleg ismét az önkormányzat működteti, az egyesület nem hivatalos közreműködésével. Elfogyasztottunk már jó néhány falugondnokot is (e sorok írója is kétszer belelépett ebbe a folyóba...), voltak acsarokodások, gépjármű-"amortizáció", kalandos gépjárműcserék, mint egy jó kis család sorozatban... Jelenleg nyugalom van, és a helyzet jelenlegi állása szerint idén lecserélik a mostani ötszemélyes terepjárót egy kilencszemélyes, félig terepjáró mikrobuszra.

Kulturális élet, sport

Igyekszünk teljes életet élni (bár az írás kedvéért kialakított tematizálás, tevékenységünk részekre bontása talán nem írja le pontosan a helyzetet). Az itteni életközösségi, kulturális vetületeit is megpróbáljuk mind tanulságosabbá, építővé, egyúttal izgalmassá tenni. Csak néhány kiragadott morzsa a "kulturális tevékenységeink" közül: a már említett szent ünnepeink megünneplése a betlehemezéssel, rorátéval, a böjti időszak imái, a húsvét megünneplése, a pünkösödés stb.. Szeptember utolsó hétvégéjén a Szent Mihály-napi búcsú köré gyűjtjük a legtöbb külsős programot: több neves kisszínház (Ládaafia, Márkus stb.) fellépett már nálunk, rendszeres a Salföldi huszárok bemutatása, és élő zene, sportversenyek tarkítják még a szakrális emlékezés mellett e napot. Nem ritka – különösen farsangi időszakban – a saját produkciók előadása sem.

A téli, nyugalmi időszakban gyakran szervezünk előadásokat, megfordult már nálunk az utóbbi években Andrásfalvy Bertalan, Pap Gábor, Molnár V. József, Géczy Gábor, Végh László, Magyar Gábor és még sokan mások. Szintén elsősorban a téli időszakra jellemzőek például a filmklubok. Igyekszünk igényes hazai és külföldi alkotásokat vetíteni a közösségnek, mára már külön a gyerekeknek és a felnőtteknek (az elmúlt hónapokban skandináv sorozatot tartottunk dán, finn, svéd filmekkel).

A sportélet is igazodik a természet ritmusához: télen sakk, csocsó, esetleg a lovaglás, míg az év többi részében a foci, kézilabda, méta a menő. Egyre gyak-

rabban íjászkodnak is a gyerekek.

Természetvédelem

Visnyeszéplak valóban kivételes természeti környezetben fekszik. Északról-északkeletről a Zselici Tájvédelmi Körzet által határolt település ligetes gyümölcsösei, elszórt házaival első látásra kedves hely benyomását kelti. Nincs a közösség tagjai között vita arról, hogy az alapvető természetvédelmi szabályokat betartsuk, és az idegenekkel is betartassuk (szemetelés, motorozás, hulladékégetés stb. tiltása, védett növények, madarak óvása).

Évekkel ezelőtt elindítottunk egy folyamatot, amelynek célja Visnyeszéplak teljes területének helyi védelme. Sajnos megint csak a hatóságok, illetve néhány tulajdonos aggályai miatt a folyamat lelassult, és a terveinket is át kellett dolgoznunk, de remélhetőleg 2009-ben megvalósul a védettség.

A falvak emberének elvették az életcélját, nem látja saját helyét, szerepét a világban. Évezredek szokásai és szerepei váltak semmivé pár évtized alatt. Egy ősi, szerves rendszer elemeit verték szét a demokrácia és a modernizáció maszlagjával. Az értelmes, boldog élet elemeit ködös, virtuális kényelem-habokkal zúzzák szét.

Pedig mire lenne szüksége az embernek az értelmes, gondtalan élethez? Tiszta vízre és levegőre, tiszta élelemre és emberi kapcsolatokra, szerető közösségre. Sokkal egyszerűbb és könnyebben elérhető dolgokról van szó, mint amikért ma folyik a hajsz (siker, pénz, nők, csillogás...). Az Igaz dolgokhoz vezető út mindig egyszerűbb és egyenesebb. A falusi embernek – és minden embernek – vissza kell találnia a testre szabott feladataihoz, a természettel való együttműködéshez, a kisléptékű, átlátható tevékenységekhez, amelyeket örömmel lehet végezni, és másoknak is örömet okozni általa. Valami hasonlóval próbálkozunk mi is Visnyeszéplakon, immár közel húsz éve...

forrás: Ökotáj – 41.sz. (2009)

GROMON ANDRÁS

A TALPRAESETT JÉZUS

*A téma ötletgazdájának,
Karlócai Miklósnak ajánlom.*

Ha az evangéliumokat olvasva nemcsak arra figyelünk, mit tanított Jézus, hanem arra is, *hogyan*, akkor nem nehéz észrevennünk, hogy „fölényes biztonsággal”, sőt – főként az ellenfeleivel folytatott vitákban – rendkívül szellemesen, talpraesetten, mondhatni „slágfertig” módon tanított. Olyannyira, hogy talán nem túlzás azt állítani: nemcsak tanításának tartalma volt zseniális, hanem az is, ahogyan azt alkalmazta, különösen a számára veszélyes helyzetekben, amelyekből „játszi könnyedséggel” vágta ki magát.

Ahhoz azonban, hogy ezt igazán érthessük és értékelhessük, nemegyszer meglehetősen sok „háttérinformációra”

van szükségünk Jézus vallási környezetéről. Ezeknek az adatoknak a fölidézése talán kissé nehézkesé teszi témánk bemutatását, de remélhetőleg megéri a fáradságot.

*

Jézus és legfőbb szellemi ellenfelei, az „írastudók és farizeusok” közötti összeütközések egyik leggyakoribb kiváltója az volt, hogy Jézus megszegte **a szombati munkaszünettel kapcsolatos** előírásokat, főképpen gyógyításaiival. Az egyik ilyen alkalommal, a béna kezű ember esetében (Mk 3,1-6), amikor „figyelték őt, vajon meggyógyítja-e szombaton, hogy aztán vádat emeljenek ellene”, Jézus egy óvodás korú gyermekek számára is könnyűszerrel megválaszolható kérdéssel lép ki a csapdahelyzetből: **„Megengedett dolog-e szombaton jót tenni vagy rosszat tenni, életet megmenteni vagy elpusztítani?”**¹ Másik két esetben még konkrétabb, gyakorlatiasabb és személyhez szólóbb, és ezért még találóbb Jézus kérdése. A tizenhét éves görnyedten járó asszony meggyógyításakor így hangzik: **„Nem oldja-e el mindegyikőtök szombaton is ökrét vagy szamarát a jászoltól, és nem vezeti-e ki itatni?”** (Lk 13,15), a vízkóros férfi meggyógyításakor pedig így: **„Ki az közületek, aki szombat napján is azonnal ki nem húzza fiát vagy ökrét, ha az kútba esik?”** (Lk 14,5).

A „szombat” körüli konfliktusok hátterében ez az ószövetségi előírás állt: „Jahve megparancsolta: Hat napon át szabad dolgozni. A hetedik nap legyen előttetek szent, a tökéletes nyugalom napja, szent *Jahve számára!* Mindenki, aki ezen a napon munkát végez, halállal bünhődjék. Szombaton még tüzet sem gyújthattok házaitekben” (2Móz 35,1-3). Eszerint a szombatot Isten nem az ember javára rendelte, hanem *önmaga tiszteletére*. Oly *kizárólagosan*, hogy az ember legegyszerűbb szükségleteinek is háttérbe kell szorulniuk, például a főzés céljából történő tüzugyújtásnak. És oly *szigorúan*, hogy Isten a szombat minden áthágását halállal büntetteti.

Jézus rádöbbsent: Micsoda Isten az ilyen?! Pontosabban: Micsoda istenkép?! – és a szombati kalásztépéssel kapcsolatos vitában egyszerűen megfordította a logikai sorrendet: „Isten a szombatot teremtette az emberért, nem pedig az embert a szombatért”, az eredetiben: **„A szombat lett az emberért, nem pedig az ember a szombatért”** (Mk 2,27).

Így, kijelentő módban hagyományozták át ezt a tanítást, de könnyen elképzelhetjük, hogy *eredetileg kérdő módban* fogalmazta meg, kérdéssel válaszolva a farizeusok kérdésére („Miért tesznek [tanítványaid] olyat, ami nem megengedett?”). A kérdés formájú válasz még jobban kifejezné talpraesettségét, és csipetnyi iróniát is tartalmazna: „Vajon Isten előbb a szombatot alkotta meg a maga tiszteletére, és csak aztán *az embert a szombatért* (hogy szombaton ne kelljen egyedül tisztelnie önmagát), vagy *a szombatot az emberért* alkotta?”²

*

¹ Ezzel persze nemcsak önmagát akarta menteni, hanem ellenfeleit is gondolkodásuk, konkrétan istenképük átalakításra akarta ösztönözni, mert őket is meg akarta gyógyítani...

² Feltevésünkre feljogosít, hogy az ilyen esetek túlnyomó többségében, amikor Jézus ötletesen kivágta magát egy nehéz helyzetből, kérdés formájában fogalmazta meg „mentségét”.

Ugyancsak sok vitára adott alkalmat **a rituális tisztaság** kérdésköre, vagyis hogy mi az, ami összefér, vagy nem fér össze Isten tisztaságával, szentségével (vö.: a szombat „szent Jahve számára”), ez azonban gyakorlatilag azt a kérdést jelentette, hogy mitől válik az ember tisztává, értékké, vagy éppen értéktelenné Isten szemében (teológiai megfogalmazásban: „mitől igazul meg”).

Amikor egyes farizeusok és jeruzsálemi írástudók látták, hogy Jézus tanítványai mosatlan kézzel esznek, számon kérték Jézustól, hogy követői „miért nem járnak el a vénnek hagyománya szerint”. Márk evangélista szerint Jézus ekkor előbb saját törvényszegésükkel szembesítette ellenfeleit (7,9-13), majd „a tömegnek” adta meg a választ: „*Semmi olyan nem teheti tisztátalanná az embert Isten előtt, ami kívülről megy beléje, hanem az teszi tisztátalanná, ami kijön belőle*” (7,16). Ennek az eligazításnak éppen egyszerűségében van az ereje, de úgy látszik, még tanítványai sem fogták föl, ezért kénytelen volt nekik külön elmagyarázni, ezúttal is kérdésként; ez kicsit „szájbáragósabb” és bővebb, mint a tömegnek adott válasz. Eredetiségét és szellemességét pedig éppen a vulgáris csattanó adja (7,18-19): „*Nem fogjátok föl, hogy ami kívülről megy be az emberbe, nem teheti tisztátalanná, mivel nem a szívébe megy, hanem csak a gyomrába – majd pedig a budiba kerül?*”

Ennél érthetőbben és szemléletesebben nehezen lehetett volna elmagyarázni a dolgot, a bátor és ötletes szóhasználat jelentőségét pedig – súlyos teológiai kérdésben a budira hivatkozni... – az mutatja, hogy a „budi” kifejezést az ókor egyetlen klasszikusa sem vette soha a szájára, és már az Újszövetség egyes másolói is szégyelltek: a **D** kódex a „kanális, árok, gödör” görög megfelelőjével helyettesítette.

*

A hagyományok közé tartoztak **a böjtölési szokások** is, különösen a farizeusok körében, akik egy alkalommal számon is kérték Jézustól, hogy az ő tanítványai miért nem böjtölnek (Mk 2,18). Ahhoz, hogy megértsük e számonkérés súlyát, illetve Jézus válaszában nagyszerűségét, három dolgot kell tudatosítanunk: a) Ez a böjtölés nem valamilyen külsőséges-felszínes vallásgyakorlatot jelentett, hanem azt a böjtölést, amely az Isten (Jahve) távolléte miatt szomorúságot fejezte ki, illetve „Isten uralmának” eljövételét akarta siettetni. b) Az Ószövetségből mindenki számára ismert volt az a kép, amely szerint „Izrael Jahve menyasszonya”, és „Jahve Izrael népének vőlegénye” (pl. Iz 54,5; Jer 2,2; Oz 2,18). c) A Jordánba történt alámerítések Jézus azt élte át, hogy nem kell tovább várakozni: „Itt a kedvező idő” (Mk 2,15), Isten nincs távol, hanem jelen van, mégpedig nem leszámolásra kész bíróként (ahogyan Keresztelő János prédikálta), hanem – az ószövetségi képet használva – népének szerető vőlegényeként.

Így már érthető Jézus ismét csak kérdésbe öltöztetett, ropant egyszerű és mégis nagy teológiai mélységű, szemléletes válasza (Mk, 2,19): „*Vajon böjtölhet-e a násznép, ha a vőlegény vele van a lakodalmas teremben?*”

*

A mózesi törvény, valamint a hagyományok és a szokások kérdése olykor „elvi síkon” is fölvetődött: **Mi a legfontosabb**, a törvény mely részeit kell elsődlegesen megtartani? (Vö. Mk 12,28: „Melyik az első az összes parancsok közül?”) Erre utal a farizeusoknak címzett jézusi szemrehányás: „Jaj nektek, farizeusok..., mert tizedet adtok ugyan a mentából, az ánizsból és a köményből, viszont figyelmen kívül hagyjátok ... [Isten] ítéletét [azt, hogy Isten megítélése szerint mi a helyes], az irgalmasságot és a hűséget” (Mt 23,23), illetve Lukács megfogalmazásában: „...tizedet adtok ugyan mentából, kaporból..., viszont kikerülitek Isten ítéletét és szeretetét [Istennek az ember iránti szeretetét]” (11,42). Vagyis a jelentéktelen dolgokra gondosan ügyelnek, viszont az összehasonlíthatatlanul fontosabbakat könnyedén figyelmen kívül hagyják. Jézus szellemes összefoglalása és végkövetkeztetése: „*Vak vezetőik! A szűnyogot megsűritek, a tevét pedig lenyelitek*” (Mt 23,24)!

De hogyan is láthattak volna világosan a Jézust bíráló farizeusok és írástudók? Ő erre is megadta a választ, ismét remek képet használva (Lk 6,41): „*Miért nézed a szálkát testvéred szemében – a gerendát pedig, amely a saját szemében van, nem veszed észre?*” Ennek a mondásnak az ötletességét nem csorbítja, ellenkezőleg, csak fokozza, hogy Jézus itt éppen a rabbik körében ismert és használatos közmondással él! A jelenet háttérében pedig az áll, hogy mindenekelőtt az írástudók – foglalkozásukból fakadó – feladata volt, hogy ügyeljenek „testvéreik” (kollégáik, tágabban pedig honfitársaik) „látáshibáira”, azaz teológiai tévedéseire. Egyikük fordulhatott így jóindulattal a „tévtanító” Jézushoz: „Testvér, én jót akarok neked, hadd húzzam ki szemedből a szálkát! Mert nekem úgy tűnik, tévedésben vagy, amikor figyelmen kívül hagyod a szombatot, egy asztalhoz ülsz a bűnösökkel...” Jézus azonban nem lehetett levenni a lábáról, és megadta az illetőnek a keménynek tűnő, de szintén jóindulatú útmutatást: „*Vesd ki előbb szemedből a gerendát, akkor majd elég tisztán látsz ahhoz, hogy kivedd testvéred szeméből a szálkát*” (Lk 6,42)!

*

Ám Jézus nem csupán ellenfeleit tudta sziporkázó szellemességgel „helyretenni”, hanem **szimpatizánsait is**. Amikor valakit felhívott arra, hogy kövesse őt, és az illető azt felelte: „Engedd meg, hogy előbb elmenjek, és eltemessem apámat!”, akkor így szólt: „*Hagyd a halottakra, hadd temessék el halottaikat!*” Majd hozzátette (kezünkbe adva e kemény szavak helyes értelmezésének kulcsát): „*Te pedig menj el, és hirdesd Isten országát*” (Lk 9,59-60)!

Jézus nem volt fanatikus. Még tanítványai fáradtságára is tekintettel volt, és biztosította számukra a pihenést (Mk 6,30-31; 14,38). Tehát a szó szerinti értelmezés, az éppen elhunyt apa eltemetésének megtiltása ellentmondásban állna egész személyiségével és viselkedésével, de teljesen értelmetlen is lenne, hiszen Isten országa nem szenvedne

kárt, ha az illető fél vagy egy nap „késéssel”³ kezdené hirdetni. Ezért azt az értelmezést nyugodtan kizárhatjuk.

Reálisan feltételezhetjük viszont, hogy az „Előbb hadd temessem el apámat” azt jelenti: „Hadd várjam meg, amíg apám meghal; ő ugyanis ellenzi, hogy kövessék, s ha mégis megtenném, abból családi konfliktus lenne!” Jézus kétségtelenül kemény és merész válasza ekkor azt jelentené: Hagyd a szellemileg halottakra [= az Isten országa, a szeretet ügye szempontjából halottakra], hogy megvárják, amíg családi konfliktusok nélkül követhetik szívük vágyát! Te csak menj, és hirdesd Isten ügyét!”

Mivel azonban ez a kérdéskör, illetve magyarázat inkább Lk 9,61-62 sajátossága, valószínűbbnek kell tartanunk, hogy az „Előbb hadd temessem el apámat” azt jelenti: „Hadd várjam meg, amíg apám meghal, ugyanis csak akkor juthatok hozzá örökségemhez, s ha nem leszek ott, lemaradhatok róla!” Ekkor rögtön világos és konkrét értelmet kapnak Jézus szavai: „Csak a szellemileg halottak [= a szeretet ügye szempontjából halottak] számára fontos az örökség, csak ők várnak arra, hogy hozzájussanak. Te menj, és hirdesd az [igazi] életet!”

*

A következő két esetben **súlyos teológiai problémát** old meg Jézus bámulatos ügyességgel – bár mai megértésük-höz valóban komoly háttérismeretekre van szükség.

Amikor a Jézust körülvevő tömegen áthatolva, egy bénát visznek hozzá annak rokonai-barátai, bizalmukat látva Jézus így szól a bénához: „*Gyermekem, Isten megbocsátja bűneidet*” (sok fontos kódex szerint: „megbocsátotta”: Mk 2,5). Ez azt jelenti: „Betegségednek semmi köze a bűneidhez. Isten nem fizet betegséggel a bűnökért, hanem megbocsátja a bűnököt, mégpedig ingyen!” Fontos volt ezt kijelentenie, akkoriban ugyanis úgy gondolták – manapság nem? –, hogy a betegség Isten büntetése az illető, vagy elődei (nyilvánvaló vagy titkos) bűneikért (vö. Jn 9,2).

Szavai nyomán az épp ott ülő írástudók ezt fontolgatják magukban: „Ki ez, hogy így mer beszélni? Istent gyalázza!” Felfogásuk szerint Jézus azt gyalázta, ami Istenben a legistenibb, vagyis hogy Isten abszolút *igazságosan* jutalmaz és büntet, s ettől csak ő maga térhet el *kegyelmi* aktusai révén, másfelől pedig csak az „általa felhatalma-

zott” személyek (az áldozatot bemutató papok vagy próféták) ismerhetik fel és jelenthetik ki, hogy adott esetben megbocsátott-e, vagy sem.⁴

Jézus azonban átlát rajtuk, amihez nem volt szüksége semmilyen „természfölötti képességre”, mert ismerve kora teológusainak gondolkodásmódját, „józan paraszti ésszel” is tudhatta, hogy teológiai előfeltevéseik alapján azt kell gondolniuk, amit most ténylegesen fontolgtatnak, vagyis hogy ő Istent gyalázza Isten ingyenes bocsánatának kihirdetésével. Ezért aztán két kérdéssel felel meg ki nem mondott gondolataikra (Mk 2,8-9):

„*Miért fontolgtátok ezeket szívetekben?*” A „Miért?” kérdőszó értelme itt nem „Mi okból?”, hanem „Mi célból?”, ahogyan ezt a máteí változat (Mt 9,4) határozottan alátámasztja: „Mi célból (gör. *hinati*) gondoltok rosszakat szívetekben?” Magyarul: Milyen céllal teologizáltok? Valóban az a célotok, hogy „Isten megdicsőüljön”, vagyis tiszteljék és szeressék őt az emberek, vagy az, hogy a „bűnösök” „megérdemelt” verést kapjanak?

Majd következik a bravúros befejezés: „*Mi könnyebb? Azt mondani a bénának: Isten megbocsátja bűneidet!, vagy azt mondani neki: Állj fel, fogd hordágyadat, és jár-kálj!?*” – Súlyos ironia! Természetesen *egyformán* könnyű *elmondani* az egyik vagy a másik mondatot! Csak-hogy az írástudók még azt a semmi fáradságot nem igénylő segítséget sem akarják megadni a bénának, hogy *azt mondják* neki: Isten ingyen megbocsátja a bűnököt, és nem bünteti azokat betegséggel – hanem azt akarják, hogy „*érvényesüljön Isten igazságossága*”: maradjon beteg, „elnyerve bűnei méltó büntetését”.

Talán nem tévedünk nagyot, ha azt gondoljuk, hogy sem Jézus előtt, sem azóta, soha nem oldottak meg súlyos teológiai problémát ilyen könnyed, már-már légies eleganciával – a „köz nép” számára is első hallásra érthetően! Hasonlót mondhatunk el a következő esetről is, azzal a különbséggel, hogy ennek első hallásra történő megértéséhez és nagyra értékeléséhez korabeli teológusnak kellett lenni.

Egy alkalommal, amikor Jézus a jeruzsálemi templomban tanított, valaki fölvetette az akkoriban szinte mindenkit izgató messiási problematikát, amire Jézus így felelt (Mk 12,35-37): „*Hogyan mondhatják az írástudók, hogy a Messiás Dávid fia?*”⁵ Hiszen maga Dávid mondta a szent Lélek által: »*Így szólt az Úr az én uramhoz: Ülj a jobb*

³ A nagy hőség miatt általában még aznap eltemették az elhunytakat.

⁴ Az írástudók szavainak folytatása – „Mert ki képes megbocsátani a bűnököt, ha nem egyedül Isten” – nem hiteles, ez Márk betoldása, ami két dologból is következik: a) Jézus szóban forgó mondása egyáltalán nem azt jelenti, hogy „a maga nevében”, „saját bűnbocsátó hatalmánál fogva” bocsátja meg a béna bűneit, csupán azt állítja, hogy Isten megbocsátja/megbocsátotta azokat: a görög szövegben ugyanis szenvedő igealak áll („megbocsátattak”), az ún. *passivum divinum*, amely Isten – tiszteletből történő – körülírására szolgál. b) A szigorúan monoteista zsidók körében eszébe sem juthatott senkinek, hogy Jézus Istennek tartja magát, és ezért

mondja, hogy „megbocsátattak” [szokványos fordításban: „bocsánatot nyertek] a bűneid”. – Az általa betoldott kérdéssel Márk elő akarja készíteni a 10. versben következő krisztológiai tételét, miszerint Jézusnak mint (apokaliptikus) Emberfiának és mennyei Bírónak már a földön is van hatalma a bűnök megbocsátására, s ezt a rákövetkező csodatevéssel bizonyítja.

⁵ A „Dávid fia” kifejezés utalhatna a biológiai leszármazásra is, itt azonban inkább a szellemi rokonságot-hasonlóságot, illetve a szellemi utódlást fejezi ki (vö. Mk 10,47-48; 11,10), annál is inkább, mivel a vér szerinti leszármazás még nem akadálya annak, hogy trónra lépésével a fiú apjának urává váljék.

kezem felől, amíg ellenségeidet lábaid alá vetem!«Maga Dávid mondja ő t» úrnak«, de akkor hogyan fia neki?»

Jézus remeklése ezúttal abban áll, hogy egyszerűen rámutat az isteni sugalmazásának tartott zsoltárszöveg *belső ellentmondására*: ha a Messiás Dávid „fia”, akkor nem lehet „ura” Dávidnak, és ezzel arra világít rá, hogy „a szent Lélek által szóló” Dávid tévedett, mert *semmiféle* messiás („Isten földi helytartója”) nem létezik, hiszen Isten maga az egyetlen „úr” (vö. Mk 12,29!), és ezért az általa akart „világrendben”, a szeretet rendjében („Isten országában”) *semmiféle* emberi uralomnak nincs helye (vö. Mk 10,40!).⁶

*

Jézus egyszer az *egyházi adó* alanyaként került kínos helyzetbe (Mt 17,24-26). Minden valószínűség szerint az történt, hogy amikor „állandó lakhelyén” (vö. Mk 2,1.15; 3,20), Kafarnaumban a templomadó beszédői kérték tőle az adót, nem fizette meg, ezért az adószedők megkérdezték Pétert: „A ti mesteretek nem fizeti a templomadót?” Péter alighanem enyhíteni akarta a konfliktust, és azt mondta: „De igen!”, úgy értve, hogy később majd megfizeti. Hazaérve azonban Jézus ezt a kérdést tette föl neki: „Mit gondolsz? A földi királyok kiktől szednek vámot vagy adót? Fiaiktól, vagy az idegenektől?”⁷ Péter természetesen azt felelte: „Az idegenektől.” Jézus pedig levonta a cáfolhatatlan következtetést: „*Akkor tehát a fiak szabadok!*” – vagyis adómentesek.

Jézus szerint a templomhoz fűződő viszonyt is az Istenhez fűződő viszonyhoz kell meghatározni, az pedig, ha helyes, nem hatalomra és jogra épülő, hideg uralmi viszony, mint a földi uralkodók és alattvalóik között. Csak egy világi módon felfogott „Isten országában” lenne helyénvaló a templomadó (avagy „egyházi adó”). Isten azonban, a „mennyei király” (vö. Mt 18,23; 22,2.11) Atyánk, s az apák nem adóztatják meg fiaikat. Ez a családiasság végét jelentené. A fiak szabadok.⁸

*

Mielőtt rátérnénk az utolsó két esetre, amelyek a leglátványosabban bizonyítják Jézus zsenialitását, vegyük szemügyre azt az esetet, amikor Jézus úgy vágta ki magát egy kínos helyzetből, hogy nem vágta ki magát: egyszerűen *megtagadta a választ* (Mk 11,27-33).

A jeruzsálemi templom „megtisztítása” (Mk 11,15-17) után odamentek hozzá a főpapok, az írástudók és a vének, és megkérdezték: „Milyen hatalommal teszed ezeket?...” Mire ő azt mondta nekik: „*Ellenkérdést intézek hozzátok. ... Feleljetek nekem, akkor megmondom majd nektek, milyen hatalommal teszem ezeket. A János által végzett alámerítés Istentől való volt-e, vagy emberektől?*” Ellenfelei

erre taktikázni kezdtek, és tekintélyüket meg állásukat féltve, végül azt felelték: „Nem tudjuk.” Erre Jézus így szólt hozzájuk: „*Akkor én magam sem mondom meg nektek, milyen hatalommal teszem ezeket.*”

Proféta, azaz Isten küldötte, követe lévén Jézus független emberként viselkedik a „lelki hatósággal” szemben: választótl teszi függővé, belemegy-e a vizsgálataiba. Ez nem azt jelenti, hogy nem veszi komolyan ellenfelei kérdését; hiszen egyrészt valóban „le akarta rombolni a templomot”, persze nem fizikai, hanem sokkal mélyebb értelemben (ld. Mk 11,15; 13,2), másrészt ellenfeleit is meg akarta menteni, rá akarta vezetni őket a helyes magatartásra. Ellenkérdésével és Keresztelő János példájával azt mutatta meg, hogy *tisztán racionális* érvekkel, illetve *inkvizíciós* módszerekkel nem lehet „tesztelni” Isten küldötteit, nem lehet megkülönböztetni az emberi szellem működését Isten „szellemének”, „Lelkének” működésétől. Ezért nem adhat – és nem is ad választ a felhatalmazását firtató kérdésre.

*

Az egyik olyan csapdahelyzet, amelyben Jézus közvetlen életveszélyben forgott, és válaszára függött, megmenekül-e abból, az volt, amikor a farizeusok és a heródiánusok (egymás vallási és politikai ellenfelei!) összefogtak, és hogy szaván fogják, megkérdezték tőle (Mk 12,13-14): „Szabad-e adót fizetni a császárnak, vagy nem? Adjunk, vagy ne adjunk?”

Ha Jézus helyesli *az adó* megfizetését a rómaiaknak, akkor a nyilvánosság előtt kollaboránsnak bizonyul – és könnyen áldozatául eshet például zelóta fanatikusok orgyilkosságának; ha helyteleníti az adó megfizetését, akkor a megszálló római hatalom nyílt ellenségének bizonyul – és Pilátus minden további nélkül kivégeztetheti (vö. Lk 23,2!). Tehát nem felelhet sem igennel, sem nemmel!

És ekkor – a dénár bemutatásának bizonytalan hitelességű közjátéka után (Mk 12,15-16) – elhangzik Jézus talán legtöbbször idézett, értelmezett és félreértelmezett válasza (Mk 12,17): „*A császárnak adjátok meg mindazt, ami megilleti a császárt, viszont adjátok meg Istennek mindazt, ami megilleti Istent!*”

E válasz első felének lényege: A császár nem versenytársa Istennek, következésképpen mindazt, ami megilleti őt, jó lelkiismerettel megadhatjátok neki, mert ezzel semmit nem vesztek el Istentől, és adjátok is meg neki, ahelyett hogy lázadónatok ellene!⁹ (Ez nagyon súlyos üzenet volt a zelótáknak és minden „igaz zsidó hazafinak”...) Jézus válaszában második felét csak akkor érthetjük helyesen, ha tudatosítjuk, hogy nem mellérendelten áll az

⁶ Ez az értelmezés megfelel annak, hogy Jézus máskor is feltárta a próféták tévedéseit (ld. pl. Mk 9,4-8.12-13; Mt 11,11).

⁷ A „fiak” ez esetben nem átvitt értelemben, hanem szó szerint értendő, azaz a királyfiakat (hercegeket) jelöli, az „idegenek” pedig a királyok uralmának alávetett embereket.

⁸ Később bizonyos zsidókeresztény csoportok sajnos az ellenkezőjére fordították Jézus egyértelmű állásfoglalását, nem akarván „megbotránkoztatni” zsidó környezetüket; ezért aztán

betoldották a 19,27-et, amely szerint Jézus csodás módon előteremtette az adópénzt, és határozott elvi állásfoglalása ellenére mégis megfizette a templomadót.

⁹ Ez a válasz azonban még két nagyon fontos dolgot tartalmaz. Egyrészt Jézus semmiképp sem tanítja azt, hogy a császárnak, vagyis az államhatalomnak bármit és mindent meg kell adni, amire csak igényt tart, akár az adózást, akár valami mást

első mellett (mintha bármit is mellé lehetne rendelni Istennek, és lehetséges lenne „két úrnak szolgálni”, ld. Mt 6,24), hanem annak tökéletes fölérendelten, mint az a nézőpont („hermeneutikai horizont”), amelyből az adózást és minden más kérdést is tekinteni kell. Mondanivalója tehát: Az *elsődleges* az, hogy megadjuk Istennek, ami őt megilleti – mindenki másnak pedig csak annyit, ami ezután még „megmarad”, vagyis ami ebből következik, illetve ezzel nem áll ellentétben!¹⁰

Útmutatásával Jézus – az ókori világban gyakorlatilag ismeretlen módon – egyfelől *szétválasztotta* a politikát és a vallást (de nem szigetelte el, ld. alább „c”!), másfelől – teljes ellentétben Pállal (Róm 13,1-7) – *megszüntette* az uralmi struktúrák misztifikálását és abszolutizálását. Felfogása mögött annak az Istennek a képe (és élménye: Mk 1,10-11!) áll, aki a) *nem köthető többé* (mint a nemzeti istenek) egy néphez és földterülethez (Jézus Istene „Izrael Istene” marad ugyan, de nem kizárólagosan: ő azt akarja, hogy „minden nép számára nyitott ház” legyen a templom: Mk 11,17), b) *éppoly kevésbé azonosul* Dávid vagy egy Dávid-utód szakrális zsidó királyságával (vö. Mk 8,29; 10,48; 11,10!), mint a szakrális pogány Római Birodalommal, c) *nem a politikai-evilági terület „mellett”* akar egy elhatárolt, paradicsomi „Isten országát” létrehozni, hanem éppen e konkrét világ adottságai „közepette” akar fokozatosan „uralomra jutni”, vagyis akarja a maga szeretetmintájára áthatni és átalakítani a világot, mégpedig d) olyan *emberek által*, akik annak „megadására”, megvalósítására törekszenek, ami „megilleti Istent” (vö. Mt 6,10: „Jöjjön el a te országod” = „Legyen meg a te akaratod”).

Jézus ezzel *teljesen új távlatot* nyitott meg a politikai élet alakítása előtt (is), azt, amelyet másutt így fogalmazott meg: „Keressétek *előbb* Isten országát..., akkor ő majd minden mást hozzáad nektek” (Mt 6,33)! Az Isten országa melletti elsődleges és kizárólagos elkötelezettség majd „magától” (vö. Mk 4,28) megtermi a politikai, társadalmi és gazdasági „üdvösség” gyümölcsét!

illetően; másrészt nem mondja meg konkrétan, mi illeti meg a császárt (közelebről: mennyi adó illeti meg; még az is lehetséges, hogy semennyi); nem gyáva taktikázásból, és nem is azért, mert ő nem szörszálhasogató jogász vagy moralista, hanem azért, mert erre nincs „recept” (ahogyan másra sincs), vagyis nem lehet megmondani, csak a „politikai ész” döntheti el esetről esetre, természetesen ahhoz igazodva, ami Istent illeti meg. Az adózás példáját véve (de természetesen csak általánosságban): Jegtalan adót fizetni szabad, és a helyzettől függően, a nagyobb rossz elkerülése érdekében talán szükséges is. De jegtalan adókat kiszabni, vagy engedelmes állami hivatalnokként behajtani, biztosan isten- és emberellenes.

¹⁰ Jézusnak ezt nem kellett külön meghatározni, hiszen minden zsidó tudhatta, mert ezt tartalmazta a „főparancs”: szeretni őt minden képességünkkel (Mk 12,29-30). Pontositásként legfeljebb annyit tett hozzá, hogy az Isten iránti szeretettől elválaszthatatlan az emberek iránti szeretet, Isten egyetemes, azaz mindenkit megmenteni kívánó akaratának teljesítése (Mk 12,31).

*

Nézzük végül azt a jelenetet, amelyben talán a korábbiaknál is zseniálisabban nyilvánul meg Jézus talpraesettsége és szellemessége (Jn 7,53-8,11)!

Az egyik kora reggel, amikor Jézus megjelent a Templomban, „a farizeusok és írástudók egy *házasságtörésen ért asszonyt* hoztak oda, és közepre állították”.

Közlük Jézussal a tagadhatatlan tényállást, majd azt, hogy Mózes törvénye mit rendel az ilyen esetre: halálbüntetést, konkrétan megkövezést (5Móz 22,22), és megkérdezik a népszerű rabbit, akiről közismert irgalmassága és a bűnösök iránti szeretete, mi az ő véleménye. Az evangélium szerint „ezzel próbára akarták tenni, hogy aztán bevádolhassák”.¹¹

Mindenesetre kérdésük sokszorososan rafinált – és életveszélyes (akárcsak az a kérdés volt, hogy szabad-e adót fizetni a császárnak): *Jézus négyszeresen kínos helyzetbe kerül*. Ha megengedi a megkövezést, akkor (1) szembekerül Róma törvényével, amellyel a kivégzések jogát magának tartotta fenn, (2) pusztulni hagyja az asszonyt, és (3) szembekerül saját elveivel is; ha megtiltja a megkövezést, akkor (4) szembekerül a zsidók törvényével, amely Isten törvényének számított. Ezek közül az 1-es és a 4-es szembekerülés mint lázadónak, illetve törvényszegőnek *az életét veszélyezteti!* Olyan választ kellene tehát adnia, amely egyszerre felel meg mind a négy, egymást kizáró követelménynek. Abszolút képtelenség, mondanánk mi. Jézus először nem szólt semmit, hanem „lehajolt, és ujjával írni kezdett a földön”. Sokan és sokszor találgatták már, hogy mit írt, és *két válasz* látszik a legvalószínűbbnek. *Az egyik:* annak a törvénynek a szövegét írta le, amelyre a vádlók hivatkoztak, amely azonban ilyen esetben azt is előírta, hogy a bűntárs férfit is ki kell végezni (5Móz 22,22); *a másik:* jelképesen Jeremiás 17,13-ra akarta emlékeztetni őket (esetleg ténylegesen írta is ezt a mondatot): „A porba íratnak [értsd: megsemmisülnek] azok, akik elpártolnak tőlem, mert elhagyták az Urat, az élő vizek forrását.”¹²

¹¹ Az utolsó napok légkörében ez nagyon is lehetséges, mégsem szükségszerű feltételezni: elég, ha azt gondoljuk, hogy tisztességes és ügybuzgó, de engedelmes teológusok voltak, ti. Mózesnek akartak engedelmeskedni (hiszen arra hivatkoznak, hogy „Mózes azt parancsolja a törvényben...” – amelyet hitük szerint mintegy Isten diktált neki).

¹² Az első változat mellett szól könnyebb érthetősége, a második mellett az, hogy magasabb, elvi síkon ad választ a kérdésre (és mint prófétai jelképes cselekedet is jobban illik Jézushoz, meg tartalmilag is jobban illik hozzá, mint a ragaszkodás a mózesi törvényhez). Mindenesetre a második változat azt jelenti, hogy a törvény szigorát érvényesíteni szándékozó vádlókat Jézus Isten ítélete elé utalja, amelynek alapján minden ember bűnös. Korabeli emberként a prófétai jelek iránt érzékkel bíró vádlóknak ebből meg kellett volna érteniük, hogy semmi alapjuk sincs a másik ember elítéléséhez, és inkább saját bűneiken kellene elgondolkozniuk.

Egyelőre azonban, úgy látszik, nem értik, vagy nem akarják érteni Jézus jelképes válaszát, ezért tovább faggatják, mire elhangzik tőle a történelem egyik legzseniálisabb mondata: *„Aki bűn nélkül van közületek, az dobja rá az első követ!”* Ez a válasz pofon egyszerű, ugyanakkor elképesztően szellemes, és egyszerre felel meg mind a négy főnti (egymást kizáró) követelménynek!

Bámulatunkat csak fokozza, ha tudatosítjuk, hogy egyfelől Jézus úgy akadályozta meg a megkövezést, hogy felszólított rá (csupán a kezdés sorrendjét állapította meg: „az dobja az első követ”), s hogy másfelől felszólítását a megkövezés végrehajtásának korabeli gyakorlatából vette – egy lehetetfinom, ugyanakkor gyökerekig ható módosítással. Az volt ugyanis a szokás, hogy a kövezés kezdetén valamelyik vezető ember, vagy a jelenlévők közül a legidősebb felszólította a szemtanú[ka]t egy bevett formulával: „Aki közületek szemtanúja volt a bűnnek, az dobja az első követ” (5Móz 17,7). Jézus viszont, látszólag azonosulva felfogásukkal, és látszólag magára öltve a bíró szerepét, így szólít fel a kövezés megkezdésére: „Aki közületek bűn nélkül van, az dobja rá az első követ!...”

*

Voltaképpen minden felsorolt esettel kapcsolatban elmondhatjuk azt, amit az utolsó esetben különösen is: Micsoda lélekjelenlét! (És Lélek-jelenlét...) Ezek a válaszok csak olyan ember lelkében fogalmazódhattak meg, akire szó szerint érvényes volt ellenfeleinek róla adott jellemzése: „Mester, tudjuk, hogy igazmondó vagy, Isten útját az igazsághoz híven tanítod, és nem mások szerint igazodol, mert nem vezet emberi tekintet” (Mt 22,16)!

MERZA JÓZSEF

BELLETRISZTIKA (SZÉPIRODALOM)

Az iskolás gyerek rájga a ceruza végét, mert szabad fogalmazást kell írnia. Forgatja füzetét, bá-mészködik, fészkelődik ülőhelyén, fel-felugrál. Csinálna is a leckéjét, de legszívesebben kiszökne az utcára, a szabad levegőre. A kisgyerekek még nincs sok önálló gondolata, jobb szeret felmondani egy megtanult szöveget, mint saját el-

képzelései körül bizonytalankodni. Nehéz témát találni, azt sem tudja, hogyan fogja tanára fogadni a dolgozatot. Önmagát kellene adnia, de nem biztos abban, hogy másokat is érdekelnek gyengécske meglátásai, ezért jobbnak tartja, hogy igazodjék egy általában elfogadott témavilághoz és stílushoz.

Jó az iskolásnak, mert ha – önbizalom híján – nem tart túl sokat önmagáról, legalább abban biztos, hogy mindaz, amit tanárai elmondanak, maga az igazság, ő legfeljebb butasága, lustasága vagy ügyetlensége miatt nem képes megérteni, megtanulni a felnőttek bölcsességét. Azért rosszak a dolgozatai, azért tarkállik a füzete a piros aláhúzásoktól, mert ő közepes vagy gyenge tanuló, de hát vannak kitűnő diákok is, akik pontosan tükrözik a tévedhetetlen tanári igazságokat. A kisdíák nem tudja, hogy a tudományban feltevések, irányzatok, csoportok vannak, hogy ismereteink alakulnak az időben, és persze van áltudomány is, meg mítosz is, ami ugyanúgy rendszerbe szedhető, mint a valóságos tudás, ugyanúgy tanítható, bevasalható, mint a helyes ismeret. A mítoszokból is születtek könyvek és könyvtárak. A könyvekben lévő tételeket lehet kizárólagosaknak, szenteknek mondani és súlyos szentenciákként ráolvasni az emberek fejére.

Jelen soraimmal én is gyarapítom az emberiség írásainak gyűjteményét. Bevallom, hogy nem szeretek írni. Levelekre késve válaszolok, egy cikk elolvasása után nem ragadok azonnal tollat, halogatom a fogalmazást. Ámde most itt az alkalom és csak írással tanusíthatom, hogy átérzem a helyzet fontosságát. Gondolni kell valamit, ma kell gondolni valamit és őszintén elmondani barátainak. Nehéz ez még akkor is, ha úgy látszik, hogy az ember mindig, tehát ma is gondol valamire és a tisztességes ember nem hazudik. Sokszor a könnyűnek látszó dolgok a nehezek. Hiszen mi gondom lehetne: kinyitom az evangéliumot és elmélkedem a napi szövegrészről. Előveszem a mai megbeszélésünk anyagát és nagy hangsúllyal elmondom, hogy nem járt le a Bokor történelmi küldetése. Kommentálok egy újsághírt annak bemutatására, hogy van megoldásunk egy fontos világproblémára. És így tovább.

Ebből a szempontból mai mondanivalóm szinte érdektelen. Műfaji kérdéssel kívánok foglalkozni. Hogy ne sokáig csigázzam az érdeklődést, elmondom, hogy mostanság szépirodalmat akarok csinálni. Kívülálló, nem szakember esetében, persze, a szó mindkét része kétségbevonható. Ámde akinek nagyok az igényei, annak felhívom a figyelmét arra, hogy ma már a falfirkálás is irodalom, továbbá, hogy a szépről alkotott fogalmunk meglehetősen nagy szórást mutat. Valamikor én is azt hittem, hogy a szép, irodalmi idézetekkel megtűzdelt, csattanós befejezésű exhortáció jó ugyan klasszikus értelemben vett elmélkedésnek, de valójában nem mozgósító, nem programadó, nem rendszerépítő, nem megrázó, inkább a lelki élet ürügyén végzett szépészeti tollászkodás. A forradalmi mondanivaló a lényeg, amely szenzációs új felfedezéseket hordoz, átalakítja az életet, nem hagy meg nyárspolgári kényelmekben, nem engedi, hogy a szépen gördülő mondatok eltereljék a figyelmemet az egyedül fontos dolgokról. Gyanakvással néztem hát minden olyan szövegre, amely látszólag nem hordozott súlyos üzenetet, egyszerűen csak szép volt, inkább csak élet volt és nem tudomány.

Ha szellemeskedni akarnék, akkor most úgy folytathatnám: életem ugyan van, de a tudományom elfogyott. Mégsem mondom ezt, mert nem felejtettem el semmit abból, amit eddig megtanultam. Arról van szó, hogy új rendbe szeretném rakni ismereteimet. Megtehetném, hogy hallgatok addig, amíg el nem készültem a munkámmal, de – azt hiszem – ez barátságatlan viselkedés lenne. Mit tehetek tehát? Ha nem akarok haszontalan lenni másoknak, akkor szerényebbé kell válnom és az átmeneti időben naplószerű feljegyzésekkel kell tájékoztatnom az érdeklődőket. Leírásokat, elbeszéléseket kell készítenem tankönyvírás, alkotmányozás, rendszerszervezés helyett. Vissza a szépirodalomhoz.

Az irodalom a tanácstalan lelkek mentsvára. Világhírű műveket lehet létrehozni úgy, hogy az olvasóra bizzuk a döntést a felvetett kérdésben. Tekintélyi példát is hozhatok. Amikor Graham Greene elmondta VI. Pálnak, hogy sok bírálatot kap rendhagyó ábrázolásaiért, a pápa arra bízta, hogy ne törődjön velük, az ő dolga az, hogy írjon. Ha a zsoltáirodalmat olvasom, bizony ott is átélem a bizonytalan, magára maradt lélek sóhajtásait, amelyekkel a sötétből a csupán remélt világosságra vágyik. Szépirodalom Jób története is. Nem mondhatjuk, hogy túl konstruktív, de jó a problémalátása. Megköszönhetjük a szerzőjének, hogy emberi hangot ütött meg az istenséghez fűződő, elvileg előírászerű társalgásban. Egy kis panaszos történet, amely idesugárzik a 20. századba és arra kényszeríti a modern lélektan egyik megalapozóját, hogy új teológiát építsen fel Isten becsületének megmentésére. Jónás története is szépirodalom, amely egy kényszeredett, vonakodó ember történetét írja le úgy, hogy megfelelné a mai irodalom nagy hősokeket általában nem kedvelő, inkább a gyengébb alkatokat szerepeltető elvárásainak. Szépirodalom a tékozló fiú története, ami méltán kerül be a Biblia világát emberi szélességben ismertetni kívánó profán olvasókönyvekbe is. S ha már a kanonizált könyvek némely részletét szépirodalomnak minősítettem, miért ne emelhetném – ellenkező irányból – a vallási könyvek sorába Balassi, Ady, Babits vagy József Attila sorait? Az ember, ha ír, nem tud tartalom nélkül írni, legfeljebb arról van szó, hogy bizonyos állapotban kötelezően öltözteti gondolatait látszólag semmit sem követelő, a tudomány látszatát kelteni nem kívánó formába.

Látszólag.

Nem vagyok köteles nyilatkozni, de ha mondom valamit, az elemzés tárgya lehet. Tavaly hegyaljai útikalauzt írtam elmélkedés gyanánt. Igyekeztem szépen írni. Öcsi talán alá is tudná húzni azokat a mondatokat, amelyeknél – gyanúja szerint – elbőgöttem magamat. Kis idegenforgalmi eszme-futtatásom ugyanis annak az embernek az erőfeszítéséből született, aki alternatív axiómákból akarja felépíteni a hitét, mivel a régi, bár szép volt, összeomlani látszik. Felnővekedtem benne, de nem tudom tisztességgel képviselni, pedig a végeredmény, az alkalmazás jó. Újra kell alapozni a házat. Talán nem úgy, mint eddig. Ami sziklának látszott, elporladt. Ami tartósnak tűnt, nem az. Mit tegyek? Keresni kezdek, s miközben ezt teszem,

beszámolok érzéseimről, meglátásaimról. Nem mondom azt, hogy ismerem a dolgok okait, nem említek révületben nagy titkokat és csodás összefüggéseket. A három dimenzió lakójaként beszélek a világ életéről. Leírom, hogy öröklött hitem szerint mitől lehet jó és szép és élhető a világ. Küszködöm a szavakkal. Ha egy kifejezés tartalmát kérditek, talán választ sem tudok adni, csak annyit, hogy ezt kellett leírnom, nem tudom miért és hogyan. Ez a szépirodalom. A költőnek csak az akadémikusok teszt fel tisztázandó kérdéseket. A lírát vagy megértjük, vagy ne foglalkozunk vele. Definiálni szakkönyvekben kell.

Hoztál valamit e délutánra, kedves barátom? Igen és nem. Nem hoztam okosságot, de hoztam 110, kézzel írt sort. Nem emlékművet állítottam, csak egy virágot formáztam. Ki mondja meg, mikor mi a nehezebb?

1995. tavaszán

FARKAS ISTVÁN

ÚJÉV...

Harmadik napja havazott. Időről-időre kiment a teraszra elsöpörni a havat és egyben leverte az erdei fenyők ágáról is, melyek a nagy súlytól szárnyaszegetten, derékmagasságig benyúltak a keskeny járda fölé. Ilyenkor ismét szárnyra kaptak és büszkén fenn hordták tobozkoszorújukat. A karácsonyi csengő csilingelését már régen elnyelte a hó süket csendje, de egyébként nem volt csend. Készülődés volt. Reggel alapos takarítás benn, majd az udvar következett: a parkolóból el kellett hányni a térdig érő havat, hogy az autók majd be tudjanak állni. Ez már az ő dolga volt. A sufniban fiúcska összekészítette a lampionokat, a hosszabbítót kihúzta végig a fal mellett a teraszig, kipróbálta. Rendben volt. Tűzifát és faszenet készített össze a flekkensütéshez és jól megrakta a szobában a kandalló melletti fatárolót is. A tűz már hajnal óta vidáman pattogott, mint aki már érzi a sok készülődés célját, a nagy bulit, ami majd elvlasztja a múltat a jövőtől, az egyik évet a másiktól. Benn a szobában eközben felesége szorgoskodott. Mikor elkészült a takarítással, a díszítések következtek. A gyertyák, a csengettyűk, a lampionok sorra a helyükre kerültek. Ünnepi abrosz került az asztalra, fenyőág díszítette a szoba sarkában álló nagy vázát s a rojtok és párnák is ünnepi rendben sorakoztak a szőnyegeken és az ágyakon. Majd a konyha következett. Megteltek a salátás tálak és rizibizi illat töltötte be az egész lakást. A munka egész délelőtt folyt. Csak délben ültek le pár percre, bekapni egy kis kenyeret, teát, felvágottat. Nem voltak izgatottak, de a vendégvárás és készülődés remegése ott volt a levegőben. Nem sokat beszélgettek. Aztán ebéd után, mikor egy pillanatra leültek a kanapéra és gondolatban mindketten számba vették a még hátralévőket Laci lassan megszólalt:

- Drágám, meginnál velem egy Martinit?

És az ital átmelegítette a gyomrukát, arcukat, lelküket. A Carmina Burana vad, szenvedélyes zenéjére táncolni

kezdték és percekre elfelejtették a készülődést. Az ünnep kezdett belopakodni a lelkükbe. Aztán még néhány simítás és kinn már meg is szólalt egy autóduda és a vendégek vidám zsvajja megtöltötte a kis lakást. Aztán már minden ment a maga rendje szerint. Éva gondoskodott az ételekről, az italokról és a hozzá tartozó apróbb teendőkről, mint a terítés, a szervírozás, a mosogatás, az üvegek bontása, a gyerekek sok apró, de folyamatos szolgálata. A zene, a TV, a játékok, a beszélgetés melegen tartása, a flekkensütés és a tűz biztosítása Lacira maradt. A jó hangulat mindkettőjükből áradt, mert szerették a vendégeiket és szívesen szolgálták ki őket. A jó hangulathoz tartozott a szánkózás, az éjszakai séta a szakadó hóban, a hógolyózás és a hóember építés is. Csönd egy percre sem volt, de miért is lett volna? Aztán lassan éjfél lett. Csendben figyelték a TV-óra másodperc mutatóját. Volt, aki az elhunytakra gondolt, más az újszülöttekre, akinek baja volt arra, akinek öröme, arra. Könnyecseppek peregetek a himnusz hangjaira és mindenki temette a múltat, de a nagy rohanók már a következő Szilveszter helyszínét tervezgették. És aztán a koccintás, a jókívánságok, a telefonok, a virsli és az előki beszéd. Utána pedig a tánc, az ének, a dudálás és az egymás szívből jövő csipkedése, ugratása végkimerülésig. Mert hát az is elkövetkezett. A vendégek lassan készülődni kezdtek és mintha valami láthatatlan szál kötötte volna össze őket, sorban, egymás után elbúcsúztak. A lakásban csend lett. Lassan elcsitultak a rendcsinálás utolsó zajai is. Laci eloltotta a nagyvillanyt és leroskadt a nagy bőrfotelba. A muflon trófea farkasszemét nézett vele. A trófeán nem látszott semmi féle változás. Egyhangú közömbösséggel nézett vissza Lacira. Így nézett már évek óta. Neki nem volt Szilvesztere, sem Újéve sem bulija. Éberen, mindig csak azt csinálta, ami a dolga volt: dísz volt a kandalló jobb oldalán. De még erre sem gondolt. Valami csendes végtelenségben élt, mint a kövek, a hó alatt, hátul a sziklakertben. Nem az örökkévalóságban, hanem valami időtlenségben. Laci nem vette le róla a szemét. Belül lassan elültek benne a külső zajok. Már nem hallotta Éva kis neszeit sem a konyhából. Hirtelen minden megállt. Nem hallotta már az ingaóra mély, bűgő kongatását, sem a hópihék halk zizegését az ablakon. Nem látott semmit, csak a muflonfejet. A gondolatai is mintha megálltak volna. Azaz mentek tovább a maguk megkülönböztető, néha csapongó, de mindig logikus és mindig az időhöz láncolt útjukon, de már valahol rajta kívül. Már azt sem érezte, ahogy a lélegzése közben az inge hol megfeszül, hol elernyed a mellén és nem érezte a bőrfotel lágy, de stabil támaszát sem. Ekkor a muflonfej lassan mesélni kezdett:

Valamikor, réges régen, amikor a Pilisben még medvék és farkasok tanyáztak, de lehet, hogy még régebben - az űkapám mesélte a dédapámnak, de állítólag már neki is a vándorló vörösbegek mesélték egykoron, mert mi annak idején még Korzikán éltünk és eszünkbe sem jutottak ilyen nagy, összefüggő erdők, vulkáni, fekete sziklák. Szóval nekem már apám mesélte egy csendes nyári estén

a Telki-i meszesek oldalában - élt itt egyszer egy nagy király. Pompázatos palotája a Nagykopasz tetején állt. Nem akármilyen palota volt ám ez. Nem vette körül lőrészekkel szabdalts várfal, sem vizesárok. Tizenkét kapuja volt, de a kapuk éjjel-nappal, télen-nyáron nyitva voltak. A palotának nem voltak ablakai, mert falai üvegből voltak, s esténként, amikor a szolgálók meggyújtották a hatalmas csillárokat, melyeken egyenként száz gyertya égett, még a legmesszebb fekvő falvakban is látni lehetett a nagy fényességet. Napközben pedig a nap szikrázó sugarai tükröződtek vissza a falakról, hirdelve a király hatalmát és dicsőségét. A birodalom lakói szelíd, jó emberek voltak, egészségesek és normálisak. Mindenki, mindenkinek a rokona, barátja, testvére volt. Nem voltak ellenségeskedések, veszekedések, perek, mert nem volt törvény sem, sem bíróság, sem börtön. Mindenki elvégezte a dolgát, de csak azt csinálta, ami a dolga volt és csak annyit amennyi szükséges volt. Nem voltak sem gazdagok, sem szegények, mert a király mellett mindenki gazdagnak tudhatta magát. Minden napjuk ünnep volt, bár a napokat sem számolták. Úgy éltek, mint annak idején a mező virágai és az erdő vadjai a Paradicsomban.

De nem volt ez mindig így. Kezdetben a király pontosan olyan volt, mint minden király itt a földön. Háborúzott a szomszédokkal és a saját főuraival. A győzelem után hatalmas tivornyákat tartott, ahol folyt a bor és a legszebb rabszolganők szórakoztatták a meghívottakat. Szigorú törvényeket hozott, melyeket minden esetben szigorúan betartatott a legszegényebbekkel, börtönei tele voltak velük, meg a sovány, mindig töprengő gondolkozókkal. Gazdagsága és hatalma messze földön híressé tette, így gyakran kellett háborúznia azokkal, akinek hatalmára és vagyonára fájt a foguk. A parasztok nyögték az adókat, a főurak kicsapongásait és a papok élőködését, kik nap, mint nap bűneikre figyelmeztették őket.

Egy szép napon - mesélte apám - amikor éppen egy sovány, öreg gondolkozó felett ítélkezett, a látszat kedvéért megadva neki az utolsó szó jogát, az megkérdezte tőle:

- Mondd, óh király! Miért nem akarsz ember lenni? Arcod és kezeid puffedtek és rángatóznak a sok kicsapongástól és a háborúskodás állandó feszültségétől, szemeid belső zavarodottságról árulkodnak és döntéseid minden normális gondolkozásnak ellene mondanak. Néped nyomorog és élete olyan rövid, mint a kutyáké, közvetlen környezetben az emberek pedig hazudnak, lopnak és csalnak, miközben keresik az alkalmat, hogy érzélgősen kifejezzék irántad való mély hódolatukat?

A király ott helyben lecsapatta a fejét, de később a szavai belülről elkezdtek égetni. Először csak a palotában kezdett figyelni és mindent úgy tapasztalt, ahogy az öreg mondta. Aztán kiment a népe közé álruhában, koldusnak öltözve és saját bőrén tapasztalhatta meg mindazt, ami az öreg szájából elhangzott népével kapcsolatban. A kalandot alig úszta meg ép bőrrel, de hatása alatt hetekre bezárkózott a palota könyvtárába. Csak kenyeret evett és vizet ivott. Tanulmányozni kezdte, hogy mit jelent az a szó, hogy ember. A hetekből egy hónap lett, majd kettő, és

amikor elhagyta a könyvtárat, már más ember volt. A régi önpusztító tüzek elcsitultak benne és már csak arra a gyenge, belső melegségre figyelt, amiről korábban nem is tudott, de melyről minden szent könyv említést tesz. A melegség lassan, gyengéden növekedett benne. Mikor eltöltötte az egész lényét, felkereste a szomszédos országok királyait egyenként és hosszú időre békét ajánlott fel nekik. Nagy ára volt a békének, de ő mindent megadott. Zúgolódni csak a nemessége és a papság zúgolódott, mert az ő vagyonuk is bánta a békekötést. Népe nem zúgolódott, mert tőlük már nem lehetett többet elvenni. Látszólag semmi sem változott azon kívül, hogy nem voltak háborúk, de lassan, mégis minden megváltozott.

Mivel látta a király, hogy az emberek zaklatottak, állandóan rohannak, hol a múlt emlékeit siratják, hol a jövő álmoképeit kergetik és ezt magán is megtapasztalta, kidobott minden órát a palotából, elégettette a papok naptárait és kizavarta a csillagjósokat is. Nem telt bele sok idő és az emberek megszokták, hogy semmi sem fontos, csak az, amit éppen csinálnak. Ettől sokkal nyugodtabbak lettek. Nem bántották halottaikat, így azok békén hagyták őket, nem tervezgettek, nem álmodoztak, mert elfelejtették mi az, hogy jövő. A királyhoz bármikor, bármivel fordulhattak és érdekes módon - bár soha, semmilyen tanácsot nem adott - mindenki úgy jött ki tőle, hogy megtalálta problémájára a megoldást.

Mivel látta a király, hogy az emberek ahol, és amikor csak tehetik, folyamatosan beszélnek, s ezzel ismét csak a múlt és a jövő álmovilágának végtelen óceánjára tévednek és ezt önmagán is megtapasztalta, becsukta a száját és mivel éppen virágoztak a tavaszi héricsek elhatározta, hogy csak akkor nyitja ki ismét, ha újra virágozni fognak. A palota lakói értetlenül álltak az újabb szokatlan lépés előtt, de lassan ezt is megszokták és alkalmazkodtak a királyhoz. Még a konyhákban is csendesebb, szűkszavúbb lett a cselédek csivitelése és a tanácsterem, ahol az ítéletek és a döntések születnek szinte állandóan üres volt, pedig korábban nap, mint nap órákig tartó tudományos viták, eszmecserek és ítélkezések színtere volt. Mivel látta a király, hogy ez a döntése is meghozta a gyümölcsét, ismét beszélni kezdett, de már nem változott meg semmi, mert az udvar megszokta és elfogadta a csendes, szűkszavú, de lényegre törő beszédet.

A király szívében a melegség csak egyre nőtt. A melegség már kisugárzott a környezetére, a királynéira, az apródokra, az öltöztetőkre, a lovászfíúkra, de a lovaira, kutyáira és a madaraira is. Valahogy ők is szerették ezt a fajta meleget.

Akkortájt - ahogy apám mesélte - a zsámbékiaknak feltűnt, hogy a palota, mintha éjjel, nappal ki lenne világítva. Először csak éjszakánként volt szokatlan a derengő világosság, de később már nappal is észre lehetett venni. Az emberek érdeklődni kezdtek és furcsa dolgokat hallottak a palotabeliektől. Egyesek örültek tartották a királyt, mások nevettek rajta, többen összeesküvést szöttek, de a szegények egyre gyakrabban indultak el, hogy közletről lássák a fényesség okát. A királyhoz is eljutottak a hírek, de

ha kinézett az ablakokon, maga is láthatta a napról-napra növekvő, megújuló sokaságot. Az emberek elesettek voltak, éheztek és fáztak, ezért a király kizavarta a papokat, hogy adjanak enni az embereknek. S lám, csoda történt. Senki sem maradt éhen. Egyik reggel valaki elkiáltotta magát:

- Nézzétek, belátni a palotába a falon át! Látjátok? Ott térdel a király a kápolnában, a királyné pedig éppen a haját fésüli. Nézzétek azt az apródot, ott a bástya fala mögött, hogy szorongatja azt a kis cselédlányt!

Mindenki ámultan meredt a szokatlan látványra, de mint minden szenzáció, ez is csak három napig tartott. Az emberek megszokták, hogy a palota fala átlátszó és a királynak nincsenek titkai előttük. A király befalaztatta az ablakokat, mert már nem volt szükség rájuk. Nélkülük is ki lehetett látni, és aki kint volt, az is láthatott mindent, ami benn történt. Ekkor döntött úgy a király, hogy a kapuk legyenek éjjel-nappal nyitva, de a papokat nem engedte vissza a palotába. A királynő ugyan napokig nem beszélt vele, majd hetekig könyörgött neki, de nem engedett, mert saját bőrén tapasztalta meg, milyen keserves, embertelen, egészségtelen, megnyomorító az állandó büntudat fenntartása. Elegendőnek tartotta a maga és a palota lakói számára, ha mindig és mindenhol teljes odaadással jelen vannak abban, amit éppen csináltak. Ez volt az a varázslat, amivel mindenki megtapasztalta saját korlátját, gyengeségeit, esendőségét és eszébe sem volt olyat tenni másnak, amit ő sem tudott megtenni. Ez biztosította mindenki számára azt a sugárzó meleget, vigasztaló nyugalmat, életető egészséget, amit a király is megtapasztalt, és ami belőle is áradt. Minden úgy volt, ahogy a szent könyvekben olvasta, csak azt nem értette, hogy korábban miért nem így csinálta a dolgait. Olyan nyilvánvalóan emberivé, romlatlanná és egészségessé vált a világ körülötte, hogy valami varázslatra gondolt, valami álomra, ami hirtelen véget fog érni, ha valamitől felébred. De nem riasztotta fel semmi.

Aztán a király eltűnt. Már nem is volt a palotában, már a teste is elporladt a kápolna mögötti kis temetőben, de a meleg csak áradt a palotából ki a világba.

Egy idő után elkezdtek visszaszivárogni a papok, a tanácsuléseken egyre többet vitatkoztak, a szegények ugyan még látták a falak alól a meleg, sugárzó fényt, de kenyeret már nem kaptak. A palotában ismét megtartották a nagy ünnepeket, számolni, tervezni kezdték az időt és sokat fohászokdalt halottaikhoz, közbenjárásukat kérve a halál utáni boldog, örök élet reményében. A falak lassan ismét tömöreké váltak, a kapukat bezárták és erős őrség vigyázta a rendet és a békét. A viszályok, háborúk kiújultak és a nép ismét nyögni kezdte azok terheit. A királyból szentet csináltak és csodatetteiről ünnepeken emlékeztek meg. Talán csak a kutyák, lovak és a madarak emlékeztében maradt meg olyanoknak, amilyen volt, mert ők évszázadok óta adják tovább egymásnak a legendát és vándorlásaik során eljuttatták az egész világra. Már nincs a világon egyetlen vörösbegy, egyetlen cinke, egyetlen ózsuta

sem, amelyik ne hallott volna róla és az ő csodálatos palotájáról.

A muflonfej elhallgatott. Laci is hallgatott, de még mindig mereven nézte a trófeát. Majd lassan, mint aki mély álomból ébred kinyitotta a száját és csodálkozva, zavarodottan kérdezte:

- Miért mesélsz erről nekem?

- Nem én mesélek erről, minden erről mesél. Néha, a buli alatt úgy éreztem te már ismered ezt a mesét. Mikor például önfeledten táncoltál azzal a kis szőke fiúcskával, vagy amikor úgy belefeledkezted a társasjátékba, hogy még a feleséged szavára sem figyeltél oda - mérges is lett rád -, vagy most, itt, amikor leültél a fotelba és üres tekintettel néztél engem, mintha itt sem lennél, hanem valami másik világban.

- Igen, néha eltűnik az egész világ - mondta csendben Laci -, de én ezt fáradtságnak, lustaságnak, felületességnek, vagy egyszerűen álmodozásnak gondolom. Mi köze ennek a királyhoz, akiről meséltél?

- A királyhoz? - kérdezte mosolyogva a trófea. Hát nem sok, csak annyi, hogy te vagy a király és te vagy a palota is. És minden és mindenki, aki körülöttes van, a birodalom. Te döntesz, hogy mit nyitasz ki, mit csuksz be, mit világítasz át és mit zársz el, te döntesz egészségről, betegségről és egyedül rajtad múlik, hogy normálisan, vagy örült módjára élsz. A környezeted - az emberek, állatok, növények, tárgyak - minden cselekedetedet vissza fogják tükrözni. Megláthatod bennük magadat. Talán már megtapasztaltad magad is azt a gyenge melegséget magadban, amit a király is megtapasztalt.

A trófea hirtelen elhallgatott. Éva jött be a konyhából és felgyújtotta a villanyt.

- Hát te itt ülsz? - kérdezte szemrehányóan. - Még tele van a konyha törölgetni valóval, a kályha kialszik és már mindjárt három óra. Csak nem rúgtál be? Olyan furcsán állnak a szemeid.

Laci lassan felállt, átölelte felesége derekát, egy vidám csókot nyomott az orrára és elindult vele kifelé a konyhába. Az ajtónál előreengedte és titokban visszanézett. A muflonfej mozdulatlanul lógott a falon, de Laci meg mert volna esküdni, hogy halk, vidám bégetést hallott valahonnan, de az is lehet, hogy a fenyőág verte a tetőt kinn a fagyos, jeges éjszakában.

1995. december

DÓRY ISTVÁN

VAN EGY KÉRDÉSEM...

Elgondolkoztam egy kérdésen: Van-e ma egyetlen ember is a Földön, aki tudja magáról, hogy fenntartható módon él? Szeretnék vele beszélni. Ha van kedvetek, gondolkodjatok velem ennek az írásnak a menetében. Hátha megtaláljuk Őt (öket)!

Nem azt állítom, hogy ma nincs olyan ember, aki fenntarthatóan élne. Sok ember él fenntartható életmódot ma a Földön, különben már nem itt tartanánk, ahol tartunk. A

gazdagságra és a nyomorra jellemző a fenntarthatatlanság, a kettő közötti sáv elég széles. Akik azonban fenntartható módon élnek nincsenek itt, nincsenek elég sokan, nem tudunk velük beszélni nyelvi korlátaink miatt, és főként nem tudunk velük elbeszélgetni a fenntarthatóságról, mivel nem tudják - pont ők nem tudják -, hogy fenntartható, amit csinálnak. Pedig jó lenne ilyenről beszélgetni hiteles, fenntartható életet élő emberekkel, nem csak mindig egymással, akik valamennyien többé-kevésbé fenntarthatatlan életet élünk. Elbeszélgetni velük a fenntarthatóságról, még ha kemény is az, amit mondanak.

A fenntarthatóság ugyanis alapvetően nyugati, értelmiségi fogalom: annak a logikus végigvitele, hogy amit teszünk, olyan legyen, hogy az tovább folytatható legyen a Földön, ne merítsen ki véges készleteket, ne szennyezzen el véges léteket, tartsa meg a környezeti és természeti állapotokat, és csak olyan dolgokat vegyen igénybe önmaga fenntartásához, amelyek folyamatosan, biztonságosan megújulnak a Földön. Mindezt azért, hogy amit teszünk, megtehető legyen holnap is, holnapután is, egymilliárd és múlva is, vagy 100, vagy 1000 év múlva is. Mintahogy az élet volt egymilliárd évvel ezelőtt is, és van ma is, anélkül hogy észlelnék a fenntarthatóságról agyaltak volna évmilliókon keresztül. Az ökofilozófusok arra szeretnének büszkének lenni, hogy az észlelő emberek talán még jobban is megoldják a fenntarthatóságot, mint ahogy az eddig magától is megoldódott, legalábbis nem rontanak rajta.

A fenntarthatósággal való foglalkozás XVII. századi erdőgazdálkodó nagybirtokosoktól származik, akik megintcsak teljesen logikusan azt mondták, hogy annyi erdőt kell ültetni, amennyit egy adott idő alatt kivágunk, hogy az erdőszülség állapotát közel állandó szinten tartjuk. Mivel az erdők megújuló képessége évtizedekben, emberöltőkben mérhető, újkori, európai, tudományos gondolkodásra volt szükség ahhoz, hogy ezt az összefüggést valamely erdőgazdálkodók felismerjék, megfogalmazzák. Ettől függetlenül korábban is voltak népek, akik a fenntarthatónál több fát nem vágta ki, mert nem tudták, vagy, mert bizonyos tabuk tiltották, de másutt viszont az utolsó szálig kivágták a fákat (Húsvét-sziget, Földközi-medence, Közép-Anglia), vagy más erőforrásokat aknáztak ki a megújulásnál jobban, miközben az erdőket esetleg a tabu megvédte.

Erdészekre azért van szükség, mert az erdők megújuló képessége több emberöltőre terjed ki, és vagyunk elegenden, van elég láncfűrész ahhoz, hogy akár néhány év alatt az összes erdőt kivágjuk, felélessük, ha arról volna szó. Vannak azonban más természeti források is, amelyek megújulása hosszabb idő (víz, levegő, tengerek szervesanyag-tartalma, "ásványkincsek" keletkezési folyamata, talajok nitráttartalma, hulladéklerakók eredeti állapotba való visszagyógyulása stb.), itt tehát vízészekre, levegészekre, "tengerészekre" és "bányászokra" volna szükség, ha felismerjük, hogy az adott természeti kincset képesek vagyunk kimeríteni. A „vízészek” csak annyival volnának rosszabb helyzetben, mint az erdészek, hogy

nem tudnak „vizet ültetni”, több csapadékot teremteni, ezért a vízgazdálkodásnak nem az aktív megújításról, hanem a passzív fenntarthatóságról kell szólnia. Az ásványkincsek megújulási folyamata még az erdősüléshez képest is olyan lassú, hogy a „bányászoknak” egyenesen azon kellene örködniük, hogy az ásvány, érc, szén, olaj 99,999..%-a (a megújuló néhány ezer tonna kivételével) a föld alatt maradjon. Ami pedig valóban megújul évről évre: Nap, növényzet, csapadék, levegő - ezt véges mértékben teszi, ezzel kell gazdálkodniuk a Földön a „fenntarthatásznak”.

Tudjuk, hogy az emberiség csak XX. század végére jutott el a fenntarthatatlanság képességéig. Ma már vagyunk annyian és akkorak az igényeink, hogy képesek lennénk, illetve szeretnénk többet fogyasztani mindentől, mint amennyi keletkezik. Több vízzel locsolnánk, mint amennyit a kutak adhatnak, több szennyező anyagot bocsátunk ki, mint amennyit a növények megkötnék. A múlt évszázadok alatt megtermelődték és a jövő egész folyamatára fenntartandó ásványkincseket elfogyasztanánk ma és mind. A folyókat, tengereket egyre több nitráttal, szervesanyaggal szennyezzük, a helyreálláshoz évszázadokra lesz szükség azután, hogy beszüntetjük a szennyezést. A nitrogén-oxidok, freonok, széndioxid tartózkodási ideje a légkörben több emberöltő, és szintén nem a lebomlás ütemében termeljük ezeket már jó ideje. A fákat még a jelenleginél nagyobb ütemben is tudnánk kivágni, ha csak a piac szabályzóerejét akarnánk követni. Ma már több hulladéklerakót hozunk létre évről évre, mint amennyi „rekultiválódik” a természet megújulási ütemében. Fajok tűnnek el a Földről az ember hatására, mégpedig nagyobb ütemben, mint ahogy új fajok keletkeznek. Energiatermelésünk és közlekedésünk a fosszilis készletekre alapozódik, és sokszorta nagyobb ütemű, mint a fosszilizálódás sebessége. Tehát képesek vagyunk nem fenntarthatóan gazdálkodni. Nagy eredmény! Korábban a kisebb népsűrűség és a technikai lehetőségek korlátai miatt az emberiség spontán módon fenntartható életet élt, csak egyes helyeken volt képes bizonyos erőforrásokat kimeríteni, amiért az adott terület éhínséggel és csapásokkal „megfizetett”, és így okoskodás nélkül is helyreállt az egyensúly. Ma azonban alig van olyan természeti forrás, amit ne lennénk képesek rövid idő alatt, mérnöki alaposággal, teljesen kimeríteni vagy elszennyezni, ha ez lenne a feladatunk. Gondolom, nem ez a feladatunk.

Nem szeretném néhány sorban megváltani a világot. Sokkal kisebb célt tűztem ki magam elé: szeretnék elbeszélgetni egy emberrel, aki még fenntartható életet él, és ezt tudja is magáról. Adjatok tanácsot, hol keressem!

Talán az indiai tanárnő?

Indiában tipikusan a világátlag alatti, a fenntarthatatlanság előtti életszínvonalon élnek az emberek. Fosszilis energiát alig használnak. Igaz, sajnos, hogy India túlnépesedett kontinens, ahol a kevés fogyasztás is túlterhelő-

dést jelent, kivágnák az erdőket, mélyül a talajban a vízszint... De talán az az indiai tanárnő, aki csak egy-két gyermeket nevel, néhanapján fával fűt, de napenergiával készíti a szerény, hústalan rizsebédet, ő biztosan nem tehet országa sodródásáról a fenntarthatatlanság felé. Sőt tanárként sokat tehet a fenntarthatóságra való nevelés érdekében. Másfajta nevelésnek nincs is értelme. És miért pont tanár? Tanárként esetleg tudhat arról, hogy mi a fenntarthatóság, tudhatja, hogy ő a maga szegénységében fenntartható módon él, és szívesen elbeszélgetne a témáról. Talán meg kellene tanulnom hindiül, vagy Gujarat vagy Kerala állam nyelvén. Az is lehet, hogy valami közösségi Email még belefér a fenntarthatóság fogyasztási keretei közé, és angolul, levélben is megkereshetném azt az embert, aki tudja, hogy fenntartható, amit csinál.

Az argentin farmer?

Argentínában az egész ország átlaga is fenntartható. Kb. ugyanannyit fogyasztanak, mint, mi de kevesebbet kell fűteni, és jóval nagyobb az ország egy főre jutó eltartóképessége. Talán spanyolul kellene megtanulnom, hogy elbeszélgessek a tanult argentin gazdálkodóval, hogyan lehetne egy ország fenntarthatóságát az egész világra kiterjeszteni. Igen ám, de Argentína világraszóló hústermelő, fenntartja más gazdagabb országok fenntarthatatlan életmódját. Ha mindenütt argentin népsűrűséggel gazdálkodnának a Földön, akkor fenntartható lenne a világ... de nem 6 milliárd ember számára. Mert másutt már ma is nagy a túlnépesedés. Szívesen elbeszélgetnék arról a kérdéssel, hogy mi a megoldandó feladat: fenntarthatóság mindenütt, vagy fenntarthatóság mindenki számára? Esetleg még az is, hogy „fenntarthatóság akárhány ember számára”? Valahol kitalálnak egy számot, hogy hat-, nyolc-, vagy harmincmilliárd ember – és gép és autó és mozi és ruha -, és a Természet ennyi főre készítsen hézagmentes költségvetést, úgy hogy a megújulóképessége folyamatosan fennmarad.

Nonszensz.

Magyarország – ki lenne az az ember?

Talán a magyart kellene jobban megtanulnom, hogy szót érthessek azzal a honfitársammal, aki fenntarthatóan él, és tudja is ezt. Magyarország kb. annyival van túl a fenntarthatóságon, mint a világátlag, vagyis nem sokkal. Persze itt nálunk csak olyan „virtuális” fenntarthatóság képzelhető el, amely elvonatkoztat attól, hogy az egész infrastruktúránk fosszilis energiákra épül. Fosszilis energiákból is lehet olyan keveset fogyasztani, hogy ha azt megújulókkal kellene helyettesíteni, akkor az már megoldható problémát jelentene. A világátlag alatt fogyasztó magyar hajléktalanok is csak egy fenntarthatatlan társadalom hulladékain élhetnek meg, filozofálni pedig végképp nem szeretnek. A magyar fenntartható életmódú ember modellje a következő: 80 négyzetméternél kisebb helyen él családjával és 55 kWh/m²-nél kisebb mennyiséget fűt el

évente fából. Ez az átlag magyar hőszigetelésnél négyszer jobb, és ennyi fa van az erdőgazdaságokban. Természetesen kerékpárral, tömegközlekedéssel vagy gyalog jár, nem a hús és a bőség jellemző magyaros étkezésére, hanem a kenyér és főzelékfélék. Környezetvédelmet tanít, és itthon nyaral. A hulladékokat szétválogatja, feldolgozza, a földgázra nincs rácsatlakozva, de a csatornadíjat kifizeti, jöllehet vizet keveset fogyaszt, és szennyvizet alig termel. Részese valamilyen természetvédő vagy békére nevelő mozgalomnak, 2-3 gyermeke is hasonló életmódra készül.

Ha valaki magára ismerne ebből a leírásból, kérem, keressen meg (70/579-8219, di@repcenet.hu, 9473 Egyházasközpont, Új u. 18.). Szeretnék beszélgetni egy olyan emberrel, aki tudja magáról, hogy fenntartható életet él.

U.i. Míg ezt írtam, két gondolat motoszkált bennem, lejegyzem ide, nem vitaanyagként, csak mintegy mottóul. Hátha valakinek sugall valamit:

A fenntarthatósághoz több szegénység, a szegénységhez több szeretet kell (és „szakismeret”).

A másik: A legtöbb emberről nem mondható el, hogy „tudja, hogy fenntartható módon él” (- aki pedig „úgy tudja”, gyakorta téved).

BULÁNYI GYÖRGY

KARÁCSONY UTÁN...

Urunk megkeresztelkedése - ezzel zárul a karácsonyi ünnepkör, amely advent első vasárnapjával vette kezdetét. A bezárás - a megkeresztelkedés - már a folytatásra néz.

A liturgia ellen igazán nem lehet kifogásunk. Az Jézus körül köröz. Csak annyi a dolgunk, hogy engedjük, hogy vezessen bennünket ez a liturgia: betlehemi éjszaka, három királyok, a 12 éves Jézus a templomban, megkeresztelkedés a Jordán vizében, s már kezdődhetik is - egy hosszú, hosszú és nem ismert, nem nyilvános názáreti felkészülés után - a nyilvános működés. A lyukakat pedig ki kellene töltenünk. Van itt egy jó húsz esztendő lyuk: hogy jutott el Jézus odáig, hogy elmenjen a Jordánhoz és megkeresztelkedjék? Az az értelmes kis fiúcska -, aki 12 éves korában a rabbik körében ül a jeruzsálemi templomban, hallgatva és kérdezgetve őket, akinek okosságán és feleletein a rabbik csodálkoznak, azon felül, hogy Názáretbe hazatérve szüleinek engedelmes gyermeke volt - hogyan serdült fel, s lett felnőtt emberré?

Biztosat csak egyet tudunk e hosszú húsz évről: nem tette azt, ami a legfontosabb ezekben az években egy férfi életében: nem választott feleséget magának. Onnan tudjuk ezt, hogy az evangéliumokban szó esik apjáról, anyjáról, testvéreiről, húgairól, akik egy ízben meg is keresik őt, hogy leállítsák élete útján, s hazavigyék őt Názáretbe, de asszonyáról sohasem történik említés. A múlt

században az angol felső középosztály gyermekei a gyarmatokra mentek, s csak amikor megszédtek ott magukat, jöttek haza, hogy családot alapítsanak.

A korunkban Jézusról regényt írók megjáratták Jézussal a bölcs és csodás keletet. De a nyilvánosan fellépő Jézus nem támogatja ezt a hiedelmet. Tanításában nincsen semmi idegen íz. Kultúrájában egykönyvű ember. Egyetlen példa, hasonlat sem mutat arra, hogy kitette volna lábát Izraelből; arra sem, hogy elolvasott volna akár csak egyetlen könyvet is, amely Izraelen kívüli világról tanúskodik. Nem mesélt tanítványainak idegen világokról. Nem, mert nem ismerte azokat. Lettem csak népemből egy - mondta magáról Arany, akit Szalonta nevelt. De ez Jézusra is érvényes, akit meg Názáret nevelt.

Pedig a férfiember harminc esztendő korára már nagyjából kész. Addigra kiválasztotta már magának azt a lányt, aki gyermekeinek anyja lesz, s akinek igényeit kielégíteni - élete alapvető feladata lesz. Addigra megírta már azt a dolgozatot, amelynek alapján majd harminc évében valahol katedrát kap. Addigra lerakta már azokat az alapokat, amelyekre állva pályája kiteljesedhetik: felneveli gyermekeit, ír még nyolc könyvet - tanítva az ifjúságot. Addigra kitalálta már azokat a gondolatokat, amelyekből megél, egész élete folyamán ezeket deklarálni. Petőfi harminc esztendő korára már halott, Arany pedig harminc évesen megírja Toldiját, melyről később sóhajtván vallja: Ó ha még egy olyat énekelni tudnék. Vörösmarty is elkészül 25 évesen az egész nemzettől várt honfoglalási eposssal, s Ady is betör még 30 éves kora előtt Dévényynél az új idők új dalaival.

A napokban javítottam a gépemen a Szeretet az Isten című szamizdat könyvem, melyet 1949-ben írtam, s egyik példánya nem lett az Ávó kazánházainak martaléka. Harminc évesen vettem papírosra. Csak azt mondtam el benne, amit ma is képviselek. Ma is, csak ma már egy kicsit nyugodtabban és bátrabban. Már a címe is árulkodó - Szeretet az Isten. Persze, mára már azt is tudom, és merem is mondani Istenről, hogy mindent adó és mindent elviselő, de semmiképpen sem mindenható, hanem a tékozló fiú papájára hasonlít. De ötven éve is ugyanaz határozott meg, csak akkor még mögéje kellett bújni az Első János-levél szavának, s azt mondtam, hogy szeretet az Isten. Jézusnál sem lehetett másképpen.

Harminc esztendő korára kész volt mondanivalójával. Az evangéliumokban kirajzolódó kép Jézusról nem ad fejlődéstörténetet. Már első szaváért lehetne vinni a Golgotára. Akkor megy el Jordánhoz, amikor már elkészült programjával. Hogyan jutott hozzá? Ez az a lyuk, amelyet szeretnék betölteni. Apjáról, Józsefről tudjuk, hogy ács volt, s Márk arról is értesít, hogy Jézus maga is ács volt. A 2. század első felében élt Jusztinosz vértanútól tudom, hogy "az ács szerszámot készít az embereknek, ekét és jármokat" - s ezt Jézussal kapcsolatban állítja. (Dial. 88,8). Tehát nem padlást s tetőtért, mint ahogy ma gondolnók. De hogy kitanulta a szakmát, s vállalkozóként dolgozott megrendelői számára, az egyáltalán nem

magyarázza, hogy szellemi forradalmat idéz elő Izraelben. Semmi nyoma annak, hogy akár József, akár Mária, akár a testvérei, rokonai hatottak volna rá, s forradalmasították volna őt. Názáretben így vélekednek róla: "Honnan veszi ez ezt, miféle bölcsesség ez, amely neki adatott, és miféle csodák ezek, amelyek keze nyomán támadnak? Nem az ács ez? Mária fia, Jakab, József, Júdás és Simon testvére? Nem itt élnek-e közöttünk hűgái is? És megbotránkoztak benne" (Mk 6,2-3).

Mi a magyarázat? Tudjuk, hogy Názáretbe hazalátogatva a zsinagógában olvasásra jelentkezik, és ott olvassa Izajás tekercsét. Meg tudja keresni azt a helyet, amelyet kiválaszt magának, és kiválaszt önmagáról: Az Úr elküldött engem..., s amikor összecsavarja a tekercsét: Ma tejesedett be ez az írás a fületek hallatára. Engem küldött az Úr hozzátok! - érthették belőle a názáretiek. A lyukat alighanem az tölti be, hogy ez az ács olvasta a zsidó nemzeti irodalmat. Az egyetemen Thienemann Tivadar könyvéből (Irodalomtörténeti alapfogalmak), melyet ő is harminc évesen írt meg, azt tanultam, hogy irodalmi élet nincs csak szöveg, szerző és olvasó hármásától. A nemzeti irodalom egy olvasója életet és szellemi forradalmat csinált Izraelben. Forradalmával nemzetek feletti rangra emelte Izrael nemzeti irodalmát. Kétezer esztendő után sincs - minden nyelvre lefordítva - olvasottabb szerző nála a világon

A názáreti olvasó megérti a Törvény és Próféták című nemzeti irodalom alapeszméjét: Elohim, Adonáj, Jahve - maga az Isten menti meg az ő nemzetét. A názáreti olvasó, miközben húsz évig faragta apja műhelyében, később a magáéban, az ekéket, a jármokat, arról gondolkodott, hogy Isten tolmácsot támaszt magának: Ábrahámától, Mózesától kezdve Izajáson és Jeremiáson keresztül az élő történelem jelenéig, mert csak e tolmácsokon keresztül képes megmenteni népét, Izraelt. Az ács arra gondolt, hogy Isten tolmácsa lesz. De csak magába forgatta ezt tolmács szerepet. Beszélni, nem beszélt róla; akik ekét, jármot rendeltek nála, ebből semmit sem vettek észre. Különben aligha akarták volna az egyszeriben magát tolmácsnak feltoló ácsot letaszítani a falu szélén a hegyről. A názáreti olvasó a maga jelenében olvasott. A Római Birodalom Szíria provinciájának egy jelentéktelen, eldugott zugában. Tudott napjainak véres lázadásairól, ötezer zsidó keresztre feszítéséről. Beszámol róla Josephus Flavius is. S egy napon bezárja műhelyét, s útnak indul a vissza nem térés szándékával. Eleget várt. De mért indul a Jordán felé?

Hova indulhatott volna még? Mehetett volna Jeruzsálem, Qumrán, s a szikáriusok földalatti és meg nem nevezhető központja felé is. Jeruzsálembe nem ment: ott a "főpapokkal, írástudókkal, vénekkel" találkozhatott volna, akiknek életelvük volt, hogy a mindenkori Pilátussal, akárhonnan jött is, meg kell egyezni. Jézus csak Mennyei Atyjával akart közös nevezőre kerülni. Qumránba szintén nem ment. Ott a bosszúálló Isten bosszújától várták a gonosz főpap megsemmisítését, s Jézus tudta, hogy Isten nem foglalkozik bosszúállással. A

szikáriusok, a görbe kardúak földalatti központját sem kereste fel, mert ott a görbe kard mérsárolni tudásától várták Izrael szebb jövőjét, s Jézus jól tudta, hogy Istennek nincsen sem görbe, sem egyenes kardja. Azért indult el Názáretből, mert kielmélkedte már, hogyan tudja Isten megmenteni nemzetét.

A Jordán felé vette útját, ahol János a gondolkodás átalakításáról beszélt. A tesuvah-ról, amely hazatérést jelent: Izraelhoz is, az Istenhez is. Ennek a népnek a szótárában a haza meg Isten egyet jelentett, Izrael az ő népe volt. A Jordán felé vette útját, mert János arról beszélt, hogy akinek két köntöse van, az egyiket adja annak, akinek nincs, s az ennivalójával hasonlóan cselekedjék. Korának politikai, szellemi irányzataiból ez az anyai ágon unokabáty, ez állt ahhoz, amit a megmentés útjának gondolt, a legközelebb. Őt kereste meg. S belemerült nála a Jordán vízébe. Mossa meg őt is a Jordán vize, mossa meg őt is az önzés minden szennyétől.

S amikor kijött a vízből, hangot hallott: Te vagy az én szeretett fiam, benned telik kedvem. Jelenthette ez a hang Jézus számára azt is, hogy jól választott, amikor a Jordán felé vette útját. De ennél sokkal többet is: Azt is, hogy a názáreti olvasó megértette az Istent. Azt, hogy mit akar. Azt, hogy Jézus megtalálta a megmentés útját.

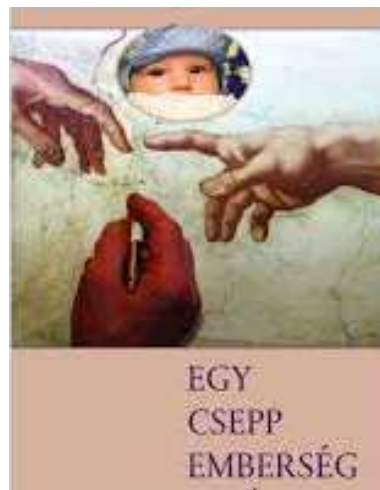
INCZÉDY PÉTER

EGY CSEPP EMBERSÉG...

Talán sokan emlékeznek még erre a címre, ami a Magyar Rádió - akkor még Kosuth néven, ma MR-1-en - sugárzott különböző ismert hazai személyiségeket megszólítva a sorozatban, majd az elhangzottakat könyv alakban is megjelentette. Levelet írtam a műsor szerkesztőjének abban a reményben, hogy Gyurka bácsinak is jut majd egy oldal az „Egy csepp emberség” című könyvben.

Ha már egy lélegzetnyi riportidőt nem szenteltek akkor neki.

Íme a levél, megszólítás nélkül másolom ide: Először csak felfigyeltem erre a műsorra, később megszerettem. Megszerettem, mert egy lélegzetnyi időre megállásra késztetett. A műsorban megszólalóknak ars poeticáját hallottam ki, a megidézett mesterek mondataiban. A megszólalók legtöbbször már elhunyt gondolkodók napjainknak szóló üzenetét tolmácsolták. Magam most szaktánéknak egy kicsit ezzel a gyakorlattal, mert egy köztünk

EGY
CSEPP
EMBERSÉG

élő személy tanításának egyik pillérét szeretném itt elmondani.

Egy köztünk élő emberét, aki nem politikus, nem tagja a Tudományos Akadémiának és más világi, vagy egyházi felekezetnek kitüntető címét sem viseli. Ő maga piarista tanárnak tartja magát, aki hitbéli elkötelezettségével járja az evangéliumi utat. Bizonyára sokak előtt nem ismeretlen neve sem; Bulányi György páteré, aki életével hitelesítette s hitelesíti ma is szavait, mondhatnám úgy is, hogy az ige hirdetését. Tőle hallottam ezt az akár nyelvújításként is jegyezhető szót: a kapzsi ellentétékeként megalkotott „adzsi”-t. Sokan vagyunk, mert magamat sem vonhatom ki ebből a többes számból, akiket olykor a többet birtoklás vágya vezet, de szerencsére még sokan vannak, akiknél az adás előbbre való. Ők azok, akik a kapni valamit, az adni valamit-tel gondolják ellensúlyozni.

Legyen az megfogható, elfogyasztható anyagi, vagy a lélek épülését szolgáló szellemi adomány. Számomra ezért a kapzsi mellett, az önzetlen adakozás igényét kifejező „adzsi” nyelvújító szó üzenete is lehet egy megállója az Egy csepp emberségnek. Már csupán csak a hegeli dialektika jegyében is.

A szerkesztő nem vállalkozott e szöveg közlésére a könyvben. Legyen hát itt ez is egy darabja emlékezésünknek.

MESE-SAROK

DOMBI ZSUZSA

A HARAMIÁK

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény özvegyasszony. Volt neki három haszontalan, lusta fia. Annyira lusták voltak, hogy naphosszat csak heverésztek az árnyékban, semmit meg nem mozdítottak volna. Szegény anyjuk dolgozott rájuk. Hamarosan elment az örök hazába, mert tönkretette a búslakodás. Azon búslakodott, hogy neki ilyen naplopó fiai vannak.

A fiúk megsiratták, eltemették.

A lustaságukon mit sem változtatott anyjuk halála. Továbbra is tunyán nyúltak el a nagy fa alatt, az udvarban. Így ment ez két álló napig. Harmadik napon bekiabál a konyhába a legidősebb:

- Édesanyám, ehetnék!

A másik kettő rádupláz:

- Mi is!

Csend. Senki nem válaszolt. A legkisebb gondolkodott cseppet... (soha még nem tett ilyet) de mivel nagyon fárasztó volt, hamar abbahagyta.

A középső fiú is gondolkodott, és rájött:

- Anyánk nincs már velünk. Nem tud nekünk ételt hozni.

- Mi lesz most? – kérdezte a legkisebb

- Magunknak kell elkészítenünk – válaszolt a bátyja.

De mozdulni senki nem mozdult. Várták mindhárman, hátha a másik kettő majd hoz nekik ennivalót. Eltelt még egy nap étlen, szomjan. Akkor már annyira éhesek voltak, hogy bevonultak az éléskamrába, és mindent felfaltak, amit ott találtak. Utána ott folytatták, ahol előtte abbahagyták, a fa alatt.

Ismét eltelt három nap, s megint bementek a kamrában, de persze ott már semmit nem találtak.

- El kell mennünk dolgozni – jelentette ki a legidősebb.

- Az, borzasztó lenne – mondta egyszerre a másik kettő.

- Inkább csapjunk fel haramiának – indítványozta a középső.

Ezt mind a hárman nagyon jó ötletnek tartották.

- Akkor nem kell dolgoznunk? Mert ha arra gondolok, hogy ásnom, vagy kapálnom kell, kiver a hideg veríték – mondta a legkisebb.

- Nyugodj meg, a haramiák soha nem dolgoznak – válaszolt a bátyja - de nem ám, csak esznek, isznak, mulatoznak.

- Akkor jó. Kezdhetjük.

- A haramiák nem otthon esznek, isznak, mulatoznak, hanem van egy titkos tanyájuk. Ott őrzik a kincseiket – oktatta tovább a testvére – azt a helyet csak ők ismerik, senki nem tudja, hol van.

- Nekünk is kell egy titkos tanya – mondták egyszerre.

Volt egy mély pince a szőlőjükben, úgy döntöttek az lesz a titkos bújóhely. Hiába kutattak, kerestek, egy fia kincset sem találtak.

- Nem baj, legalább nem kell őrizni – állapította meg a legkisebb.

Míg élt az anyjuk, szépen rendbe tette a szőlőt. A pince körül mindenütt telve voltak a tökéek érett fűrtökkel. Megtömték hát a hasukat édes szőlővel s leheveredtek aludni. Amikor felébredtek a legidősebb testvér így szólt:

- Minden titkos bújóhely el van hanyagolva, ezt a gyerek is tudja. Ha nem szedjük le a szőlőt, és nem préseljük ki, elhanyagoljuk a szőlőt, rá fognak jönni, hogy ez a mi titkos bújó helyünk.

Szépen leszüretelték a szőlőt, kipréselték, megtöltötték a hordókat. Utoljára elmosogatták az edényeket. Forrhat a bor kedvére.

- A ház körül is rendet kéne tenni, mert ha látják, hogy senki nem törődik vele, kitalálják, hogy itt vagyunk fent a szőlőben – okoskodott megint a bátyjuk.

Lementek hát, s rendbe hoztak mindent. Házat kitararították, udvart felseperték, szennyes ruhát kimoszták.

- Most már igazi haramiák vagyunk, senki nem sejtí, hol a titkos tanyánk – mondta nem egyszer örömmel a legfiatalabb fiú.

A bújóhelyük körül a szőlőt, ahogy kell, gondozzák azóta is, a házuk táját rendben tartják, hogy senki meg ne tudja, hogy ők valójában veszedelmes haramiák, akik nem dolgoznak, csak esznek, isznak, mulatoznak.

Kincset ugyan nem őriznek, de nem is szeretnének semmit őrizni, hiszen az csak-csak munka. A munkát pedig messze elkerülik mind a hárman.

Dombi Zsuzsa hat gyermekes édesanya, háziasszony és 18-szoros nagymama, a Bokor közösség hűséges tagja. Egy picit somogyi faluban éldegél, és mesék pattannak ki a fejéből. Könyveket is írt, és most újabb ötlete támadt: egy weboldal, ahol legújabb meséit közzéteszi, hogy anyukák, apukák és gyerekek olvashassák akár esténként, akár reggelként.

No, de mit mond a nagymama a meséiről?

„A feledékenység általában nem jó, de vannak az életben kivételek.

Szokás volt nálunk, hogy nyugalmasabb estéken meséltünk a gyerekeinknek. Hol a férjem, hol én. Jött az unokakorszak, akkor az unokák hallgatták, ha nálunk voltak. Többször előfordult, hogy egy-egy történetet szívesen meghallgattak volna újra. Csakhogy nem emlékeztem már, hogy is volt.

Úgy oldottuk meg, hogy leírtam, s ha már leírtam, akkor könyv is lett belőle.

Az első kötet 1999 – ben látta meg a nyomdagépet, Tibor fiam segítségével. Legfiatalabb gyermekünk Géza még otthon volt, így rajta próbáltam ki a meséket. Nagy türelemmel végighallgatta, és véleményezte valamennyit. Némelyikhez rajzolt is. Későbbi kötetekbe a rajzolni szerető unokáim is küldtek képeket.

Az alapgondolat azonban az, hogy a gyermek fantáziájában és fantáziájára bízva, csak kevés legyen benne a rajz.

Fontosnak tartom azt is, hogy erőszakmentes, és jó megoldásokat sugalmazó legyen a mese. Talán a félelmeket is sikerül alkalmanként csök-

kenteni kisgyermekünk lelkében.

Nincs kiválasztott, megcélzott korosztály, talán szerencsés, ha anyu, vagy apu mesél, mert akkor lehetnek kérdések, alakulhatnak beszélgetések a téma kapcsán.

Arra a kérdésre, hogy mikor és hogyan jutnak eszembe a mesék, nem tudok válaszolni. Egy esemény, egy látvány, egy benyomás, vagy találkozás, mind-mind alkalmas arra, hogy ötletet adjon. A képzelet szárnyakat kap, ha engedünk neki időt. Szerintem mindenkinél így működik.”

Minden kedves Olvasónknak békés, boldog és Isten Országának építésében sikeres Új esztendőt kíván:

a Szerkesztőség!